

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Розвиток пізнавальних інтересів учнів старших класів на уроках технологій

під час викладання навчального модуля

«Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Галузь знань – 01 Освіта /Педагогіка

Спеціальність – 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність – 014.10 Середня освіта (Технології)

Освітньо-професійна програма – Середня освіта. Технології та інформатика

КвРСОТ.024056.01.13.ПЗ

Виконав: студент 2 курсу
група СОТм-24-1

Підпис Ярослава ХОЛОДКОВА

Керівник: канд. пед. наук, доцент

Підпис Олександр ЛІВШУН

Нормоконтролер:

Підпис Олена МІЩЕНКО

До захисту допускаю
Завідувач кафедри
технологічної та професійної освіти
і декоративного мистецтва

Підпис Олена САМБОРСЬКА

14 грудня 2025 р.

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – *Гуманітарно-педагогічний*
 Кафедра – *Технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва*
 Рівень вищої освіти – *другий (магістерський)*
 Галузь знань – *01 Освіта/Педагогіка*
 Спеціальність – *014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)*
 Предметна спеціальність – *014.10 Середня освіта (Технології)*
 Освітньо-професійна програма – *Середня освіта. Технології та інформатика*

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри технологічної
та професійної освіти і
декоративного мистецтва

 П.І.М. Олена САМБОРСЬКА
 Ім'я, ПРІЗВИЩЕ
 01 09 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Холодкова Ярослава Миколаївна

(Прізвище, ім'я, по батькові здобувача освіти)

1. Тема кваліфікаційної роботи «Розвиток пізнавальних інтересів учнів старших класів на уроках технологій під час викладання навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»»

Керівник роботи канд. пед. наук, доцент Лівшун Олександр Володимирович

Затверджено наказом ректора університету від 25.08.2025 р. №65, додаток 1

2. Термін подання здобувачем роботи на кафедру 22.12.2025 р.

3. Вихідні дані до роботи аналіз літератури з проблеми розвитку пізнавальних інтересів; вивчення досвіду вчителів технологій; розроблення та обґрунтування системи методичних засобів розвитку пізнавального інтересу учнів, проведення та оцінювання результатів педагогічного експерименту.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1. Проаналізувати психолого-педагогічну та науково-методичну літературу з проблеми розвитку пізнавальних інтересів учнів старших класів. 2. Дослідити рівень сформованості пізнавальних інтересів учнів у процесі вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва». 3. Визначити та обґрунтувати комплект засобів розвитку пізнавальних інтересів учнів на уроках технологій. 4. Розробити методичні рекомендації щодо застосування засобів розвитку

пізнавальних інтересів учнів у процесі опанування технік декоративного ужиткового мистецтва. 5. Перевірити ефективність запропонованої системи методичних засобів у педагогічному експерименті.

5. Перелік графічного матеріалу немає

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Етапи роботи	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Перевірка академічного тексту спеціалізованими програмними засобами</i>	<i>Герніченко І.І.</i>		
<i>Нормоконтроль</i>	<i>Мищенко О.В.</i>		

7. Дата видачі завдання 01.09.2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва розділу кваліфікаційної роботи	Терміни виконання	Прізвище
1	<i>Вступ</i>	<i>16.11.2025</i>	<i>виконано</i>
2	<i>1 розділ</i>	<i>20.11.2025</i>	<i>виконано</i>
3	<i>2 розділ</i>	<i>22.11.2025</i>	<i>виконано</i>
4	<i>Висновки, перелік посилань</i>	<i>23.11.2025</i>	<i>виконано</i>
5	<i>Попередній захист</i>	<i>24.11–25.11.2025</i>	<i>виконано</i>
6	<i>Нормоконтроль</i>	<i>26.11–04.12.2025</i>	<i>виконано</i>
7	<i>Перевірка академічного тексту спеціалізованими програмними засобами</i>	<i>05.12–09.12.2025</i>	<i>виконано</i>
8	<i>Рецензування</i>	<i>12.12–18.12.2025</i>	<i>виконано</i>
9	<i>Захист</i>	<i>23–24.12.2025</i>	<i>виконано</i>

Здобувач (ка)

(підпис)

Ярослава ХОЛОДКОВА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

Олександр ЛІВШУН
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню розвитку пізнавальних інтересів учнів старших класів на уроках технологій у процесі вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва».

У першому розділі роботи проведено аналіз та систематизацію психолого-педагогічної літератури з проблеми розвитку пізнавальних інтересів учнів, а також розглянуто особливості формування пізнавальної активності на уроках технологій.

Другий розділ роботи присвячено обґрунтуванню та розробленню системи методичних засобів розвитку пізнавального інтересу учнів у процесі опанування технік декоративно-ужиткового мистецтва, а також перевірці її ефективності в ході педагогічного експерименту.

Кваліфікаційна робота виконана здобувачем другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва Хмельницького національного університету Ярослава Холодкова під керівництвом канд. пед. наук, доцент Лівшун Олександр.

Кваліфікаційна робота складає 66 сторінки основного тексту, 6 таблиць, 12 рисунків та літературних джерел в кількості 57.

Ключові слова: пізнавальний інтерес, декоративно-ужиткове мистецтво, уроки технологій, методичні засоби, старші класи.

12 грудня 2025 р.

Ярослава ХОЛОДКОВА

ЗМІСТ

	С.
Вступ.....	7
1 Теоретичні основи розвитку пізнавальних інтересів учнів.....	10
1.1 Сутність поняття «пізнавальний інтерес», його характеристика...	10
1.2 Особливості формування пізнавальних інтересів на уроках технологій.....	18
1.3 Досвід вчителів технологій щодо розвитку пізнавальних інтересів учнів старших класів засобами технік декоративно-ужиткового мистецтва.....	27
2 Методичні аспекти розвитку пізнавальних інтересів на уроках технологій під час викладання навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва».....	35
2.1 Комплект засобів розвитку пізнавальних інтересів учнів на уроках технологій під час викладання навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва».....	35
2.2 Методичні рекомендації щодо розвитку пізнавальних інтересів учнів на уроках технологій із використанням розроблених засобів.....	44
2.3 Хід та результати дослідження.....	57
Висновки.....	67
Перелік джерел посилання.....	70
Додаток А Орієнтовне календарно-тематичне планування до навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва».....	78
Додаток Б Презентаційні матеріали для використання на уроках технологій під час вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва».....	79

Додаток В Анкета «Моє ставлення до уроків технологій».....	81
Додаток Г Методика «Бесіда з учнями «Що мені цікаво?»».....	84
Додаток Д Узагальнені результати констатувального етапу дослідження в експериментальній та контрольній групах.....	86
Додаток Ж Узагальнені результати дослідження в експериментальній та контрольній групах після завершення формуального етапу.....	87

ВСТУП

Навчання в школі – необхідний етап підготовки людини до життя, до корисної діяльності в суспільстві. Це складний процес формування особистості, що забезпечує її освіту, розвиток, виховання. Сучасна теорія навчання і виховання дітей при аналізі педагогічних явищ все більше і більше звертається до особистості дитини, до тих внутрішніх процесів, які викликаються у неї діяльністю, спілкуванням і спеціальними педагогічними впливами.

Головною метою виховання є, насамперед, зацікавлення дітей, оскільки саме інтерес дає змогу дитині залишитися особистістю, йти своїм шляхом у житті, наполегливо працювати. Одним із важливих чинників цього процесу є розвиток пізнавальних інтересів учнів, які виступають основою їхньої пізнавальної активності, мотивації до навчання та потреби у саморозвитку.

В умовах реформування сучасної освіти, орієнтації на компетентнісний підхід, особливої значущості набуває предмет «Технології». Його навчальний потенціал дозволяє поєднати теоретичні знання з практичною діяльністю, створюючи умови для розвитку творчих здібностей, ініціативності та пізнавальної самостійності школярів. Особливо це стосується модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва», який має величезні можливості для естетичного, трудового, інтелектуального розвитку учнів, пробудження їхніх пізнавальних інтересів через творчу діяльність.

Проблема розвитку пізнавального інтересу є однією з найактуальніших у сучасній педагогіці. Пізнавальний інтерес визначається як внутрішня мотиваційна сила, що спонукає учня до активного сприйняття, осмислення та застосування знань. Саме через інтерес навчання набуває для дитини особистісного змісту, стає джерелом задоволення та творчої насолоди. Тому

пошук ефективних шляхів розвитку пізнавальних інтересів на уроках технологій є важливим завданням сучасної педагогічної науки і практики.

Одним із перспективних напрямів є використання художньо-творчої діяльності, зокрема декоративно-ужиткового мистецтва, яке поєднує в собі елементи естетичного виховання, ручної праці, пізнавальної активності та художнього самовираження. Такі види діяльності сприяють формуванню у старшокласників ціннісного ставлення до національної культури, розвитку естетичного смаку, творчого мислення та внутрішньої мотивації до навчання.

Об'єкт дослідження: розвиток пізнавальних інтересів учнів старших класів у закладах загальної середньої освіти.

Предмет дослідження: засоби розвитку пізнавальних інтересів учнів старших класів на уроках технологій під час викладання навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва».

Мета дослідження: обґрунтувати та розробити комплект засобів розвитку пізнавальних інтересів учнів старших класів на уроках технологій під час викладання навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва», методичні рекомендації щодо їх розвитку та експериментальній перевірці їх ефективності.

Досягнення цієї мети передбачає розв'язання низки завдань:

- уточнити сутність поняття «пізнавальний інтерес», схарактеризувати його, визначити особливості формування пізнавальних інтересів на уроках технологій;
- проаналізувати досвід вчителів технологій щодо розвитку пізнавальних інтересів учнів старших класів засобами технік декоративно-ужиткового мистецтва;
- обґрунтувати та розробити комплект засобів розвитку пізнавальних інтересів учнів на уроках технологій під час викладання навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»;

– розробити методичні рекомендації щодо розвитку пізнавальних інтересів учнів на уроках технологій із використанням розроблених засобів та експериментально перевірити їх ефективність.

Для вирішення поставленої у роботі мети використовувалися наступні методи дослідження: теоретичні методи: аналіз і синтез наукової, навчально–методичної літератури, що надало змогу зіставити різні погляди на досліджувану проблему, визначити критерії та показники розвитку пізнавальної активності; емпіричні методи: опитування, експеримент, які допомогли виявити результативність дослідницької роботи; математичні методи: здійснення аналізу емпіричних даних.

Основні результати магістерського дослідження були апробовані під час участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції («Розвиток технологічної освітньої галузі в річищі Нової української школи», м. Полтава, 2025 р.), де автором було представлено доповідь за тематикою роботи.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧНІВ

1.1 Сутність поняття «пізнавальний інтерес», його характеристика

Відповідно до Закону України «Про освіту» [1] завданням загальноосвітнього навчального закладу є розвиток індивідуальності дитини шляхом виявлення в неї природних задатків, формування системи цінностей, задоволення інтересів дитини, мотивація до самостійного вирішення поставлених завдань, розвиток творчої складової дитини, формування навичок застосування отриманих знань на практиці. Зрозуміло, що позитивного результату у освітньому процесі можна досягти лише шляхом активізації пізнавальних інтересів учнів.

Пізнавальні інтереси більшістю вчених визнаються як важлива особистісна характеристика, що відображає внутрішню мотивацію учнів до пізнання, потребу у здобутті нових знань, пошуку істини та саморозвитку. Це не просто емоційне зацікавлення певним предметом чи явищем, а стійка спрямованість особистості на інтелектуальну діяльність, яка супроводжується позитивними емоціями, активним мисленням та прагненням до самостійного відкриття нового.

Перш ніж розглядати сутність поняття «пізнавальний інтерес», розглянемо характеристику терміна «інтерес», оскільки саме від правильного розуміння його змісту залежить більш глибоке усвідомлення природи та структури пізнавального інтересу. У таблиці 1.1 подано огляд визначень поняття «інтерес» (таб. 1.1).

Таблиця 1.1 – Огляд визначень поняття «інтерес»

№	Автор, джерело	Визначення
1	2	3
1	Боднар А.Я. Макаренко Н. Г. [5, с. 32-37]	Форма прояву пізнавальної потреби, що спонукає особистість до пошуку, засвоєння нових знань, ідей, фактів, сприяючи активному орієнтуванню у світі та глибшому розумінню дійсності.
2	Карнаухова, А.В., Самченко, І.В. [16, с. 279-283]	Позитивне ставлення людини до пізнавальної діяльності, спрямованої на засвоєння навколишнього світу, що проявляється у бажанні самостійно здобувати знання.
3	Буряк В. К. [8]	Має інстинктивне походження і формується як новоутворення психіки, що проявляється у внутрішній потребі дитини пізнавати нові явища, спрямовуючи її активність на дослідження навколишнього світу.
4	Бойко Н.О. [6, с. 19-23]	Усвідомлений мотив пізнавальної діяльності, що визначає спрямованість особистості на набуття знань, розуміння явищ і процесів, які мають для неї значущість та емоційну привабливість.
5	Котелянець Н.В. [22, с. 268-274]	Вибіркове, емоційно забарвлене ставлення особистості до пізнавальної діяльності, що є важливою характеристикою розвитку особистості.
6	Лякішева А., Мозоль В. [26, с.33-38]	Мотивована форма активності особистості, яка проявляється у прагненні до пізнання нового, зосередженні уваги на певному об'єкті чи явищі.
7	Пашко Н. [31, с. 214-216]	Емоційно забарвлений стан, який виникає під час здійснення пізнавальної діяльності й підтримує активність мислення.
8	Терещенко О. П. [36, с. 22]	Внутрішній психічний механізм, до пізнання нового і забезпечує позитивне емоційне ставлення до навчання.

Аналіз наукових підходів до визначення поняття «інтерес» у таблиці 1.1 показує, що багатокomпонентне явище, яке охоплює емоційно-мотиваційну, когнітивну та поведінкову сфери особистості. Поняття «інтерес» відображає прагнення людини до певної діяльності або об'єкта, що має для неї значення.

Інтерес виникає тоді, коли щось викликає емоційне залучення, зацікавлення та бажання дізнатися більше. Він поєднує в собі емоції, мислення та волю людини, тобто не лише відображає позитивне ставлення до чогось, але й спонукає діяти, пізнавати, досліджувати. Інтерес можна розглядати як внутрішній мотив активності, який підтримує увагу та бажання досягти результату. Якщо людині щось цікаво, вона прагне більше дізнатися, краще зрозуміти чи навчитися.

Зазначимо, що інтерес є складною та значущою категорією для особистості, маючи різноманітні трактування.

З погляду психології поняття «інтерес» розглядається як:

- вибіркова спрямованість особистості, її увага (Т. Рибо, Н. Добринін), її думки та міркування (С. Рубінштейн);
- прояв розумової та емоційної активності (Е. Строні, С. Рубінштейн);
- стимулятор різних видів відчуттів (Д. Фрейн) та своєрідна чуттєвість дитини (Ш. Бюлер);
- поєднання емоційно-вольових та інтелектуальних процесів, яке посилює активність, свідомість і діяльність особистості (Л. Гордон);
- структура, яка містить різноманітні потреби (Ш. Бюлер);
- активно-пізнавальне (В. Мясіщев, В. Іванов) й емоційно-пізнавальне (Н. Морозова) ставлення особистості до світу;
- специфічне ставлення людини до об'єкта, зумовлене усвідомленням його важливості та емоційної привабливості (О. Ковальов) [5, с. 32-37]

Пастушенко Н. Б. зазначає, що інтерес можливо кваліфікувати, як специфічне ставлення особистості до об'єкта в силу його актуальної значущості та емоційної привабливості [30].

У пізнавальному інтересі по'єднуються інтелектуальні, емоційні, вольові чинники. Під впливом інтересу дитина не тільки прагне пізнати невідоме, поповнити і поглибити свої знання, а й активно застосовує ці знання

в різних видах діяльності. Можна сказати, що інтерес виступає як активатор, стимулятор діяльності, реальних предметних, навчальних, творчих дій і життєдіяльності в цілому.

З усього вищесказаного можна зробити висновок, що інтерес в представленому випадку виступає як сукупність проявів активності, що зумовлюється її потребами, мотивами та прагненням до пізнання навколишнього світу. Він є внутрішнім стимулом діяльності, який визначає вибір об'єкта уваги, характер і спрямованість пізнавальної поведінки. Інтерес спонукає людину до активного пошуку нових знань, способів дії, творчого самовираження та саморозвитку. Отже, інтерес можна розглядати як психологічний механізм саморуку особистості, що забезпечує перехід від зовнішньої мотивації до внутрішньої, від простого зацікавлення до свідомої пізнавальної діяльності. Саме на основі інтересу формується пізнавальний інтерес, який є вищим рівнем розвитку цієї якості та безпосередньо пов'язаний з активністю учня у процесі навчання.

На думку дослідниці Терлецької Л.П. сутність пізнавального інтересу характеризується прагненням проникати в глибину явищ, пізнанням теоретичних, наукових основ певної галузі знань. Також стійким прагненням до постійного глибокого і ґрунтовного дослідження. У пізнавальному інтересі з'єднуються інтелектуальні, емоційні, вольові фактори. Під впливом інтересу дитина не тільки прагне пізнати невідоме, поповнити і поглибити свої знання, а й активно застосовує ці знання в різних видах діяльності [37, с. 172-178].

У психолого-педагогічній літературі поняття пізнавального інтересу характеризується як пізнавальна спрямованість людини на предмети і явища навколишнього дійсності, пов'язана з позитивним емоційним переживанням.

На думку дослідниці Н. Бібік, пізнавальний інтерес є важливим і дієвим засобом для досягнення успіху в навчанні, адже це одна з основних умов досягнення позитивних результатів. Він виступає ключовим мотивом у пізнавальній діяльності людини, що спонукає до пошуку істини та сприяє

формуванню в учнів навичок пошукової діяльності в атмосфері зацікавленості й натхнення цікавими завданнями [3, с. 53–56].

Горчинський С. В. визначає пізнавальний інтерес, як прояв всіх сторін особистості дитини: це і інтерес до нового, прагнення до успіху, радість пізнання, це і установка до вирішення завдань, поступове ускладнення яких, лежить в основі процесу навчання [12, с. 139–142].

Касянова Г. В. зазначає, що пізнавальний інтерес – це прагнення до знання, яке з'єднується з радістю пізнання і спонукає людину якомога більше дізнатися нового, з'ясувати незрозуміле про якості, властивості предметів, явища дійсності, в бажанні проникнути в сутність, знайти наявні між ними зв'язки і відносини [18, с. 56–61].

Станчик В.В. та Коновальчук І. М. описують пізнавальний інтерес, як мотив поведінки людини, який визначає її вчинки і дії в певних обставинах життя, оскільки в поведінці реалізуються накопичені знання і розумові здібності, необхідні для вирішення життєво важливих завдань [33, с. 123-126].

У наукових дослідженнях більшості вчених, пізнавальний інтерес описаний, як пізнавальна діяльність, спрямована на відкриття нового й невідомого. Розвиваючи цю ідею, варто згадати думку О. Казанічера, який зазначає, що інтерес виступає ключовим стимулом людської діяльності. Через пізнавальний інтерес особистість занурюється у процеси взаємодії між суб'єктом і об'єктом, розкриваючи механізми діяльності та оцінюючи їх із внутрішньої перспективи [14, с. 110-119].

Особливість пізнавального інтересу, на думку О.Терещенко, полягає не лише у простому ознайомленні з предметом чи явищами реальності. Його сутність визначається тим, що об'єктом цього інтересу є сам процес пізнання, який характеризується прагненням до глибшого розуміння сутності явищ. При цьому акцент робиться не просто на споживанні інформації, а на опануванні теоретичних і наукових основ певної галузі знань, а також на стійкому прагненні до їхнього глибокого й всебічного вивчення [36, с. 22].

О.Терещенко зазначає, що об'єктом пізнавального інтересу виступає здатність людини досліджувати навколишній світ. При цьому ця здатність не обмежується лише метою біологічного чи соціального орієнтування, а розкривається в найглибшому аспекті відносин людини зі світом, а саме у її прагненні досягнути його багатоманітність, фіксувати причинно-наслідкові зв'язки, закономірності та протиріччя у власній свідомості. Пізнавальний інтерес містить у собі потенціал до досягнення наукових істин, розширення горизонтів знань, пошуку нових підходів та можливостей для освоєння людиною вибраної діяльності й сфери пізнання [36, с. 22].

Пізнавальний інтерес тісно пов'язаний із становленням різних аспектів особистісних відносин: вибіркового ставлення до окремих галузей науки, до процесу пізнавальної діяльності, а також до взаємодії з іншими учасниками пізнання. На цьому підґрунті формуються такі важливі складові, як світорозуміння, світогляд і світовідчуття, а також формується активне й зацікавлене ставлення до дійсності, яке підкріплюється пізнавальним інтересом. Крім того, пізнавальний інтерес стимулює всі психічні процеси, мотивуючи людину до змін та перетворення навколишнього середовища через практичну діяльність. Він виступає єдністю ключових психічних процесів, необхідних для розвитку особистості. У сфері інтелектуальної діяльності це проявляється через пошук, формулювання припущень, дослідницький підхід і готовність знаходити рішення поставлених завдань [36, с. 22].

Емоційні прояви включають здивування, а також відчуття очікування нового, інтелектуальної радості та успіху. Основою пізнавального інтересу є інформація та прагнення відкривати нове.

Підтвердження цих визначень можна знайти у роботі І. Товкач, яка розглядала пізнавальний інтерес як одну з потреб – потребу у знаннях, що спрямовує людину у дійсності, виділяючи її суб'єктивний аспект (особливий емоційний стан) та об'єктивний (у діяльності) [38].

Можна сказати, що пізнавальний інтерес, будучи важливою особистісною характеристикою, являє собою важливий і сприятливий фактор

побудови навчання і активізує всі психічні процеси людини, на високому рівні свого розвитку спонукає особистість до постійного прагнення перетворення дійсності за допомогою діяльності.

Широке коло вчених в своїх дослідженнях намагалися визначити структурні компоненти пізнавального інтересу, виділяючи різні його складові. За основу приймалися емоційні прояви, вплетені в пізнавальний інтерес: емоції подиву, почуття очікування нового, почуття інтелектуальної радості, почуття успіху.

Виділяють три складових пізнавального інтересу:

- інтелектуальний компонент (виражається в інтелектуальній діяльності, проявляється в активному пошуку вирішення проблеми, в дослідницькому підході, в готовності до вирішення пізнавальних завдань);
- емоційний компонент (проявляється в емоціях подиву, в почутті очікування нового, в почутті інтелектуальної радості, успіху);
- регулятивний (вольовий) компонент (пізнавальний акт – поетапний рух, що супроводжується вольовою спрямованістю, подоланням різних труднощів, перешкод в процесі вирішення розумового, інтелектуального завдання) [22, с. 268-274].

Маркова А. К. класифікує не тільки рівні розвитку пізнавального інтересу дітей, наприклад за такими показниками як активність і самостійність, ступінь спрямованості до досліджуваного об'єкта, зв'язок з емоційною стороною, але і деталізує ці рівні розвитку пізнавального інтересу за спрямованістю окремих компонентів навчальної діяльності. А також виділяє якісні та динамічні характеристики інтересу. Незважаючи на те, що її класифікація вибудовувалася на матеріалі роботи з учнями школи, деякі показники мають певне значення стосовно дошкільного віку [22, с. 268-274].

У своїх роботах педагоги виділяють модель процесу розвитку пізнавального інтересу (див. рисунок 1.1) [22, с. 268-274].

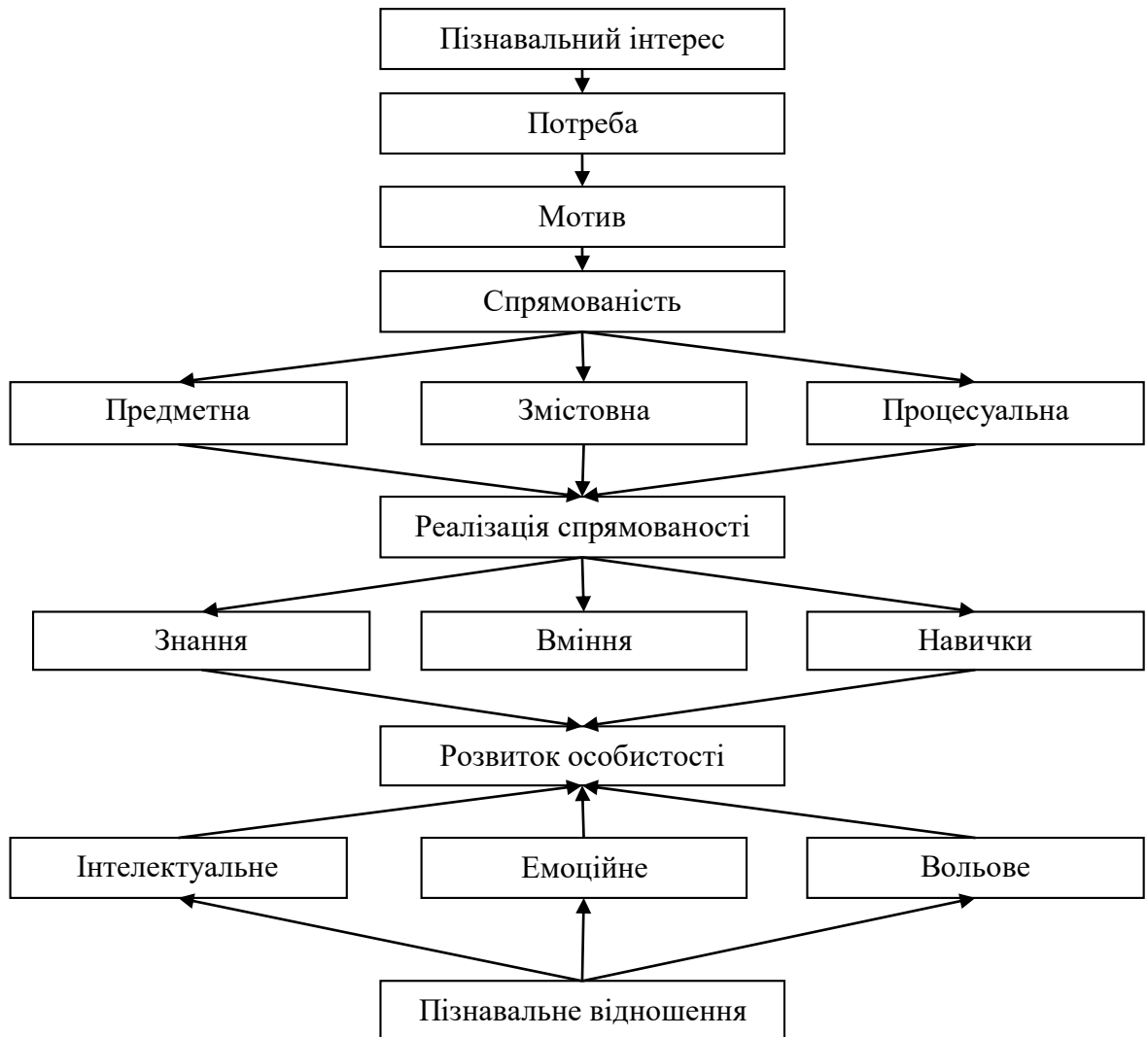

Рисунок 1.1 – Модель процесу розвитку пізнавального інтересу

Відповідно до даної моделі, пізнавальний інтерес виникає як потреба в пізнанні, яка переходить в мотив, а потім – в пізнавальну спрямованість. Спрямованість поширюється на предмет, зміст і процес пізнання і реалізується в знаннях, уміннях і навичках пізнавальної діяльності. Чим вище рівень оволодіння знаннями, вміннями і навичками, тим інтенсивніше протікає процес розвитку особистості. З іншого боку, пізнавальний інтерес як ставлення до пізнання (інтелектуальний, емоційний, вольовий), вдосконалюючись, сприяє руху особистості до високого рівня її цілісного розвитку.

Пізнавальний інтерес можна визначити як яскраву інтелектуальну спрямованість учнів на пошук нового у явищах, предметах та подіях, що супроводжується прагненням глибше зрозуміти їхні особливості та сутність. Це також передбачає усвідомлене й зацікавлене ставлення до навколишнього світу. Розвиток пізнавальних інтересів залежить від низки чинників, зокрема: рівня професійних знань учителя, його здатності виділяти важливі аспекти і акцентувати увагу учнів на ключових моментах, вибору ефективних форм і методів навчання під час уроку, застосування індивідуального підходу до учнів та диференціації навчальних завдань для врахування особливостей кожної дитини.

Отже, пізнавальний інтерес є складним особистісним утворенням, що поєднує емоційні, інтелектуальні та вольові компоненти і виступає рушійною силою навчальної діяльності. Він забезпечує внутрішню мотивацію до здобуття знань, активізує мислення, творчість і самостійність учнів. Таким чином, розвиток пізнавального інтересу є ключовою умовою ефективного навчання, адже саме він перетворює засвоєння знань на свідомий, осмислений і творчий процес.

1.2. Особливості формування пізнавальних інтересів на уроках технології

Значний потенціал у формуванні пізнавального інтересу учнів в освітньому процесі серед загальноосвітніх дисциплін мають саме уроки технології.

Відповідно до нових стандартів зміст освітньої галузі «Технології» має практико-орієнтовану спрямованість, тобто: практична діяльність сприймається як засіб загального розвитку дитини (становлення соціальних

особистісно-значущих якостей школяра, а також формування спеціальних, технологічних та універсальних навчальних процесів) [22, с. 268-274].

На уроках технології учні не лише приймають участь у процесі репродуктивної діяльності, під час якої виконують трудові дії та відтворюють запропонований учителем об'єкт, а й приймають участь у процесу творчої проєктної діяльності.

Проєкт на уроці технології – це завжди вирішення конструкторського завдання, яке за своєю природою пов'язане з пошуковою діяльністю. В процесі виконання таких завдань учням потрібно не просто згадати або повторити вже відомі шляхи та способи роботи, а й здійснити творче перенесення наявних знань у нову ситуацію.

У освітньому процесі впровадження методу проєктів на уроках технології сприяє виникненню такої взаємодії та відносин школярів між собою, з дорослими, у яких задля досягнення мети реалізуються творчі здібності та пізнавальні інтереси особистості, досягається запланований результат, відбувається розвиток внутрішнього світу зростаючої людини. При цьому виховна роль проєктування залежить від відображення цих трудових відносин у духовному житті учнів, у широті та глибині вольових зусиль особистості. Виховання любові до праці можливе, лише коли дитина переймається красою відносин між людьми, що виникають у трудовому процесі [22, с. 268-274].

Впровадження методу проєктів в освітній галузі «Технології» формує у школярів пізнавальний інтерес, культури праці, заснований на засвоєнні учнями способів перетворення матеріалів, енергії, інформації, а також технологій їх обробки. Учнями створюються проєкти в різних галузях людської діяльності. В процесі цієї діяльності вони набувають навичок вирішення актуальних питань сучасності, пов'язаних з екологією, економікою, безпекою людини та природи, знайомляться з «дорослими» проблемами. Відбувається знайомство із виробництвом, маркетингом, підприємницьким світом професій через набутий учнями досвід. Учні в процесі участі у

проектній діяльності демонструють готовність: до пізнання та оволодіння основними дослідницькими методами (аналіз літератури, пошук джерел інформації, збір та обробка даних, наукове пояснення отриманих результатів, бачення та висування нових проблем, гіпотез, методів їх вирішення); до опанування комп'ютерною грамотністю, умінням працювати з аудіовізуальною та мультимедіа технікою; до володіння комунікативними навичками, толерантністю; до уміння інтегрувати раніше отримані знання з різних навчальних дисциплін для вирішення пізнавальних завдань [22, с. 268-274].

Уроки технології – цеглинки цілісного сприймання світу, зокрема й матеріального виробництва. В процесі моделювання учні на площині або в об'ємній формі (папері або в макеті) виражають й відображають свої враження, образи, часом фантастичні ідеї; розрізняють спектри кольорів, їх властивості; описують свої дії; розвивають відчуття пропорцій, гармонійності композицій; сприймають їх образно, асоціативно; розвивають відчуття масштабу, порівнюючи величини предметів реального життя з величинами аналогічних іграшкових предметів. Саме ця діяльність формує пізнавальні інтереси, розвиває творчі здібності, естетичні смаки, відчуття гармонії поєднання кольорів, настрою, який вони викликають, пластичність форм у природі й витворах мистецтва.

В процесі моделювання й конструювання з метою формування пізнавального інтересу корисними є вправи: на добудовування композиції, орнаменту, добір кольору тла до відповідного зображення, вирішення завдання проектування з різних матеріалах, різними способами, розрахунки витрат матеріалів і часу; усвідомлення важливості етапу визначення технологічної послідовності виготовлення виробу та необхідних інструментів і пристосувань для отримання бажаного результату – якісного виготовлення виробу. Учні старших класів відкривають для себе різноманітний і дивовижний світ технологій, аналізують власноруч розроблену або запропоновану технологічну послідовність виготовлення виробу.

Формуванню пізнавальних інтересів учнів сприяє система творчих завдань, які відрізняються між собою новизною, проблемністю, наростаючою складністю. В результаті практичні дії дітей переплітаються із розумовою діяльністю, «виконане» мозком «закріплюється». На розвиток пізнавального інтересу учнів позитивно впливають також проведення дослідів, випробування моделей. Такі види діяльності передбачають зіставлення фактів, явищ, якостей, опис висновків.

Інтерес в учнів на уроках технології можна підвищити за рахунок використання сучасних технічних засобів. За допомогою комп'ютерної техніки учні можуть створювати технічні малюнки та ескізи виробів, шукати їх оптимальні форми та розміри, складати технологію виготовлення, прогнозувати зовнішній вигляд майбутнього виробу. Комп'ютер при цьому можна використовувати як знаряддя праці.

Важливими умовами формування пізнавальної самостійності учнів є: організація самостійної навчально-пошукової діяльності, вирішення пізнавальних завдань різних типів, поєднання активних та інтерактивних методів навчання з використанням комп'ютерних технологій [22, с. 268-274].

Використання різних типів завдань на уроках технології є важливим фактором у формуванні пізнавального інтересу, вирішення яких сприяє розвитку самостійності, критичного мислення учнів. З цією метою застосовуються пізнавальні завдання з різних прийомів розумової діяльності: на порівняння, аналогію, структурування навчального матеріалу, передбачення, визначення власного ставлення до навчального матеріалу.

У процесі формування пізнавальної самостійності необхідно опиратися на поєднання активних та інтерактивних методів з використанням комп'ютерних технологій. Саме ці методи дозволяють організувати навчальний процес так, щоб отримані знання поєднувалися з суб'єктивним досвідом учнів, ставали їх власними переконаннями. Інтерактивні методи навчання допомагають учням осмислювати особливості навчального матеріалу, зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки, враховувати власний

досвід, робити висновки. Саме це призводить до формування готовності самостійно підбирати інформацію й до розуміння відображених явищ, процесів, осмисленню їх, порівнянню з сьогоденням [22, с. 268-274].

Активні методи навчання краще використовувати, коли учням потрібно засвоїти інформацію: читання навчального матеріалу, розповідь вчителя, пояснення, відповіді на питання, переклад та інше. Коли метою ставиться перетворення цієї інформації, залучення учнів до спільної або індивідуальної навчально-пошукової діяльності, до взаємонавчання, краще використовувати інтерактивні методи: дискусія, «мозковий штурм», метод «прес», мікрофон, вільне письмо, імітаційні ігри тощо.

Використання проблемних ситуацій на уроках технології є важливим у формуванні та підтримці пізнавального інтересу, за яких вчитель протиставляє нові факти й результати спостереження системі знань, що наявні в учнів та робить акцент на цьому в суперечливій формі. Сильним спонукальним мотивом до навчальної діяльності при цьому виступають суперечності, що розкриваються учнями й які породжують прагнення молодших школярів зрозуміти сутність явища. Така діяльність учнів забезпечується глибоким, внутрішнім, безпосереднім інтересом.

Успішно реалізовувати не тільки технологічний, а й духовний, моральний, естетичний та інтелектуальний розвиток учня сприяє унікальне предметно-практичне середовище, що оточує дитину, її предметно-маніпулятивна діяльність на уроках технології. Вона є основою формування пізнавальних здібностей молодших школярів, прагнення активно вивчати історію духовноматеріальної культури, традицій свого та інших народів, шанобливого ставлення до них, а також сприяє формуванню у молодших школярів всіх елементів навчальної діяльності (планування, орієнтування в завданні, перетворення, оцінка продукту, вміння розпізнавати й ставити завдання, що виникають в контексті практичної ситуації, пропонувати практичні способи вирішення, домагатися досягнення результату тощо) [22, с. 268-274].

Уроки технології мають величезне значення для розвитку розумової діяльності дитини. Якщо дитина прагне досягти мету це ставить перед нею необхідність вивчати властивості й якості матеріалів, інструментів, спонукає до розпізнавання матеріалів і предметів, включених в трудову діяльність. Накопичується система знань, розвиваються диференційоване сприйняття, уявлення, розумові операції (аналіз, порівняння, узагальнення), мова. Таким чином, творча праця збагачує інтелектуальний зміст праці дитини.

У процесі трудової діяльності використовуються раніше отримані знання, що призводить до вміння застосовувати їх в практичній діяльності, до розвитку кмітливості.

Особлива роль у формуванні та розвитку пізнавального інтересу відводиться дослідницькій роботі. Вона є одним з резервів підвищення ефективності навчання учнів і сприяє цілеспрямованому формуванню мотивів навчання. Організація дослідної діяльності учнів сприяє розвитку соціально-активної особистості, активізації пізнавальної діяльності та підвищення ефективності навчання [22, с. 268-274].

Дослід це невеличке експериментальне дослідження з метою отримання невідомої заздалегідь інформації або об'єктивне підтвердження чи спростування інформації, що вселяє певну недовіру. Він включає в себе і формулювання припущення (гіпотези), і практичні дії з об'єктом, і спостереження за його змінами, і спроба відразу ж встановити причинно-наслідкові зв'язки й зробити технологічний прогноз.

На одночасному комплексному використанні всіх аналізаторів ґрунтуються спостереження й досліди, які виконують учні початкових класів. Учні старших класів на уроках технології ознайомлюються й працюють з такими матеріалами, як: папір і картон, тканина і волокнисті матеріали, природничі матеріали, пластилін, дрiт та синтетичні матеріали. Зазначені матеріали потрібно правильно і за призначенням використовувати, а для цього необхідно добре знати їх властивості, спостерігати за особливостями дій інструментів в різноманітних виробничих ситуаціях, практично з'ясовувати

доцільність застосування приладів, які раціоналізують трудові операції [22, с. 268-274].

З кожним уроком це дозволяє учням старших класів більш точно відповідати на важливі для розв'язання практичних завдань питання, пов'язані з властивостями й якісними особливостями оброблюваних матеріалів, особливостями опору кожного матеріалу під час обробки його інструментами.

Вчитель повинен під час організації дослідницької діяльності дітей навчити їх самостійно здобувати знання, без яких неможливо працювати усвідомлено, цілеспрямовано, продуктивно. Це знання про асортимент та важливі властивості оброблюваних матеріалів, знаряддя праці, технологічні процеси, раціональні прийоми праці, правила техніки безпеки, санітарії та гігієни, організації та культури праці.

Опора на їхній попередній трудовий досвід й здобуття нових відомостей, зв'язок із життям, з працею дітей, виконання нових навчальних завдань – важлива умова ефективності проведення найпростіших досліджень, спостережень та дослідів.

Найбільш ефективними прийомами розвитку пізнавального інтересу у роботі з різними матеріалами є: дитяче експериментування з матеріалом перед початком навчання; створення доброзичливої атмосфери під час показу нових способів перетворення паперу, тканини, природного й непридатного матеріалів; формування технічних навичок і вмінь у процесі виконання вправ; досягнення самостійності й активності дітей; доброзичлива та об'єктивна оцінка дитячих виробів. Підставами для розгляду уроків технології як важливого елементу розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів можна вважати: правильно організована праця дає змогу учням здобувати поглиблені знання про якість і можливості різних матеріалів, сприяє закріпленню позитивних емоцій, стимулює бажання працювати й засвоювати особливості майстерності, долучає до народного декоративного мистецтва [22, с. 268-274].

Як свідчить аналіз наукової літератури, формування пізнавальних інтересів в учнів початкової школи є необхідною умовою розвитку їх пізнавальних здібностей, зміцнення умінь і навичок самостійно засвоювати та осмислювати навчальний матеріал, виховання прагнення до самоосвіти, самовиховання, формування основних інтелектуальних умінь, необхідних для оволодіння знаннями з навчальних дисциплін.

На уроках технології творча активність учнів не виникає несподівано, її потрібно стимулювати, створювати сприятливу емоційну атмосферу. Прийом, який є досить ефективним в зазначеному аспекті, визначається як використання ігор, ігрових ситуацій, що сприятимуть значному зростанню пізнавальних інтересів до вивчення технологій [22, с. 268-274].

На уроках технології важливо використовувати такі ігрові моменти, які містять можливості застосовувати відеоматеріали з певним коментуванням, віршованим змістом, цікавими розповідями, опитуванням.

Під час гри молодші школярі здатні навчитися усвідомлювати чіткість сприймання предметів, їх форм, кольорів, розмірів, пропорцій, розташування в просторі щодо навколишніх предметів і об'єктів.

Дидактичні ігри та вправи технологічного змісту мають змогу передавати новий навчальний матеріал, спонукати школярів до його опанування, закріплення та повторення вивченого матеріалу. Дидактичні ігри та ігрові ситуації сприяють значній активізації життєвого досвіду та уяви школярів, розвитку образного мислення, формуванню естетичних потреб, почуттів, смаків, оцінок, створенню умов для глибшої активізації творчих здібностей і потенціалу дітей, оскільки саме в іграх поєднуються естетична спроможність з активністю, яка необхідна для творчості особистості [22, с. 268-274].

На уроках технології успішно використовуються творчі ігри та ігри за правилами, колективні ігри, які передбачають участь декількох груп учнів, які можуть творчо змагатися між командами або створювати творчу колективну роботу.

Під час он-лайн уроків для формування пізнавального інтересу учнів початкової школи вчителю необхідно застосовувати ще більш креативні та цікаві форми роботи. Насичення уроку інтерактивними методами, засобами, прийомами, робить його унікальним та корисним.

Організаційна форма навчання, що відрізняється від реальної екскурсії віртуальним відображенням реально існуючих об'єктів із метою створення умов для самостійного спостереження, збору необхідних фактів має назву «Віртуальна екскурсія». Під час такої екскурсії вчитель сам добирає необхідний матеріал, складає маршрут, змінює зміст відповідно до поставленої мети. Відео, звукові файли, анімація є складовими такої екскурсії. В інтернет мережі існує безліч уже створених віртуальних екскурсій. Ці екскурсії можна знайти за допомогою таких додатків: «Google Culture Institute», «World Wonders Project», «Google Expeditions».

Для формування пізнавального інтересу значні можливості мають уроки технології. Основні чинники, які впливають на розвиток пізнавального інтересу на уроках технології: розуміння учнями змісту матеріалу, що вивчається; відповідність інформації віковим і фізіологічним особливостям молодших школярів, важливим є новизна у змісті матеріалу, його емоційна насиченість, різноманітність завдань. Розвитку пізнавального інтересу сприяють також використання інформаційно-комунікаційних технологій, мультимедійних презентацій, різних візуальних та звукових засобів, дидактичних ігор, інтерактивних методів та форм навчання, проведення найпростіших досліджень, спостережень та дослідів.

Отже, уроки технології мають великий потенціал у формуванні пізнавального інтересу учнів початкової школи, адже поєднують практичну діяльність із творчим пошуком. Завдяки проєктній, дослідницькій та ігровій роботі діти навчаються мислити самостійно, застосовувати знання на практиці, виявляти ініціативу та творчість. Використання активних і інтерактивних методів, сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, віртуальних екскурсій і дидактичних ігор робить навчання цікавим, емоційно

насиченим і мотивуючим. Така діяльність не лише збагачує знання, а й сприяє розвитку мислення, уяви, комунікативних умінь і любові до праці. Отже, уроки технології є важливим чинником формування пізнавальної активності, самостійності та творчої особистості молодшого школяра.

1.3 Досвід вчителів технологій щодо розвитку пізнавальних інтересів учнів старших класів засобами технік декоративно-ужиткового мистецтва

Розвиток пізнавальних інтересів учнів старших класів є одним із провідних завдань сучасної шкільної освіти, оскільки саме в старшій школі формується свідоме ставлення учнів до навчальної діяльності, вибору майбутньої професії та творчої самореалізації. Предмет «Технології» створює широкі можливості для поєднання теоретичних знань і практичної діяльності, що, у свою чергу, сприяє активізації пізнавальних процесів. Особливе місце у цьому контексті посідають техніки декоративно-ужиткового мистецтва, які виступають не лише засобом трудового виховання, а й потужним чинником розвитку пізнавальної, емоційної та творчої сфер особистості.

Декоративно-ужиткове мистецтво інтегрує трудову, художню, естетичну та пізнавальну діяльність учнів. Через практичну роботу з матеріалами, знайомство з технологічними процесами та культурною спадщиною учні не лише здобувають нові знання, але й виявляють інтерес до наукових аспектів технологічної творчості. Як зазначав В. О. Сухомлинський, *«без праці неможливе виховання ні розуму, ні серця; праця – це могутнє джерело духовного життя»* [34, с. 7].

Аналіз педагогічного досвіду свідчить, що систематичне застосування технік декоративно-ужиткового мистецтва в навчальному процесі стимулює пізнавальну активність, розвиває інтелектуальні здібності та формує стійку мотивацію до навчання.

Сучасний урок технологій у старшій школі зорієнтований не лише на освоєння технічних навичок, а й на розвиток творчих компетентностей учнів. Учителі прагнуть зробити заняття живими та змістовними. Вони широко використовують інтегративний підхід, поєднуючи вивчення конструювання й дизайну з ознайомленням з народним декоративно-ужитковим мистецтвом. Зокрема, на уроці вводяться культурологічні відомості про народні орнаменти, техніки та ремесла, а учні виконують творчі проєкти на основі цих знань. Крім того, значна увага приділяється активним методам навчання. Вчителі використовують ігрові й проєктні технології, мультимедіа та ІКТ (відео-уроки, інтерактивні дошки Jamboard/Padlet). Такий комплексний підхід сприяє підвищенню зацікавленості учнів у навчанні.

У навчальному процесі використовуються різноманітні традиційні техніки. Однією з найпоширеніших є писанкарство – народний розпис яєць воском і барвниками. Писанки є не просто ремеслом, а символічним мистецтвом. Їх орнаменти вчать дітей етнокультуральним мотивам (петрики, хрести, виноградні лозки тощо). На конкурсних виставках часто фігурують писанки, як частина дитячих робіт.

Ще одна важлива техніка – лялька-мотанка. Учителі технологій проводять уроки та майстер-класи з виготовлення мотанок (народних берегових ляльок). Це прищеплює учням знання про символіку тканини, барв, орнаментів. Особливо популярні тематичні заняття навесні (декорування ляльок-бережанок) та на Великдень (великодня мотанка).

В освітньому процесі уроки петриківського розпису набувають популярності. Петриківський розпис використовується як яскрава техніка оздоблення дерев'яних виробів. Наприклад, Київська Мала академія наук провела серію майстер-класів з петриківки для учнів Ліцею № 13 Святошинського району м. Києва та Ліцею імені Михайла Драгоманова. Під керівництвом викладачки Олени Зозулі учні вчилися «переходящому мазку» та навіть виготовляли традиційний інструмент «котячку» – з котячої шерсті

[32]. Такі заходи демонструють, як петриківський розпис вводиться через проекти і гуртки у навчальний процес.

Окрім того, у технологічних класах застосовують батик (восковий розпис тканини), традиційну вишивку (голки, нитки, узор), плетіння зі шнурків і соломи, ткацтво на верстатах, різьбу по дереву, виготовлення народних іграшок, лозоплетіння тощо. Наприклад, навіть у старших класах учням демонструють такі види вишивки, як хрестик, гладь, мережку. У багатьох школах функціонують гуртки народних ремесел, де вивчають гончарство та лозоплетіння – це особливо актуально в етноспеціалізованих школах.

Перелік технік декоративно-ужиткового мистецтва у шкільних програмах дуже широкий і включає написання писанок, виготовлення мотанок, петриківський та інший розпис, батикування, вишивку, плетіння, килимарство, витинанку, аплікацію, художню обробку дерева чи солоного тіста і т.д. Тому вчителі мають численні можливості підбирати матеріали і проекти під інтереси учнів.

Практика показує, що успіх заняття значною мірою залежить від вибору форм і методів, які активізують учнівську діяльність. Серед найпоширеніших прийомів – сюжетно-рольові ігри та інсценування (наприклад, «вечорниці» під час теми з української вишивки), які занурюють школярів у національний контекст і мотивують їх до творчості naurok.com.ua. Конкурси, вікторини, квести та кросворди допомагають перетворити навчання на гру, розвивати пізнавальний інтерес і увагу: вони заохочують навіть менш активних учнів до участі без страху зробити помилку naurok.com.ua. Велике значення має проектна і дослідницька діяльність: учні готують власні творчі проекти за мотивами народних ремесел або сучасного дизайну, що розвиває їхню самостійність та інтерес до пошуку додаткової інформації [40]. Ще одним дієвим засобом є майстер-класи та гурткові заняття, під час яких діти практично опановують різноманітні техніки під керівництвом досвідчених майстрів.

Українські вчителі технологій активно використовують проєктні та творчі форми роботи з декоративно-ужиткового мистецтва. Так, наприклад, у Чернівецькій гімназії №8 традиційно в рамках «Тижня предметів художньо-естетичного циклу» організовується шкільна виставка учнівських робіт з декоративно-ужиткового мистецтва. На ній учні демонструють вироби у різних техніках (плетіння, аплікація, вишивка, паперова графіка тощо), що вражає своєю мистецькою довершеністю і розмаїттям [10].

Крім того, багато шкіл проводять навчальні проєкти та майстер-класи. Наприклад, з нагоди Великодня в деяких гімназіях учні ініціюють мистецькі класи з писанкарства за мотивами петриківського розпису. Учні малюють писанки, спираючись на мотиви народного розпису, що одночасно розширює знання про національні символи.

В Україні регулярно проходять конкурси і виставки виробів декоративно-ужиткового мистецтва на регіональному та всеукраїнському рівнях. Зокрема, Всеукраїнський конкурс «Знай і люби свій край» залучає тисячі учнів, які презентують роботи в номінаціях декоративно-ужиткового мистецтва. На регіональному рівні подібні виставки часто влаштовують області, як, наприклад, у Запоріжжі, де на обласній виставці конкурсу було представлено понад 6,5 тисяч експонатів у різних техніках (вишивка, ткацтво, вироби з тіста, м'яка іграшка, народна лялька, писанка, декоративний розпис, лозоплетіння тощо). Роботи переможців надсилають на всеукраїнський рівень або передають до зони АТО у межах благодійних акцій.

Загалом практика свідчить, що шкільні майстерні і гуртки з декоративно-прикладної творчості динамічно розвиваються, а участь у конкурсах і виставках мотивує учнів до нових ідей і глибшого вивчення національних традицій.

Уроки технологій дедалі частіше поєднують традиційні техніки з сучасними методами навчання. Застосовують онлайн-платформи та мультимедіа за допомогою яких учні переглядають відеоуроки з майстер-класами, виконують завдання у віртуальних лабораторіях творчості.

Наприклад, у методичному посібнику з позашкільля пропонується проводити віртуальні майстер-класи та відеозаняття, де діти можуть навчатися живопису, ліпленню, вишивці чи роботі з текстилем дистанційно [28]. Також використовуються VR-технології, які допомагають учням «зануритися» у інтерактивні середовища, де експериментують з орнаментами і кольорами у 3D-просторі [28]

Важливе місце займає гейміфікація уроків. За методичними рекомендаціями МОН, введення ігрових елементів (бали, рівні складності, конкуренція, винагороди) стимулює активність учнів і робить навчання веселим [28]. На уроках технологій це може бути реалізовано через вікторини на знання народних символів, квести з пошуку традиційних візерунків, конкурси на найкращу авторську аплікацію чи орнамент. STEAM-підхід також використовується – поєднання мистецтва з наукою і технологіями. Наприклад, при вивченні петриківського розпису учні розраховують геометричні властивості орнаментів, експериментують з хімічними барвниками на натуральній основі, моделюють візерунки на комп'ютері. Деякі школи мають проекти, де поєднують математику та декоративне мистецтво.

Крім того, використовують інтерактивні онлайн-платформи (наприклад, електронні бібліотеки, відеоуроки МОН, освітні вебквести), де уроки доповнюються мультимедійними презентаціями, інтерактивними завданнями і можливістю спільної роботи дистанційно. Так, учні можуть малювати орнаменти на графічних планшетах чи в онлайн-редакторах, водночас обговорюючи народні мотиви у чатиках та форумах.

На практиці впровадження декоративно-ужиткових технік демонструють як досвідчені педагоги, так і освітні проекти. Наприклад, досвід одного вчителя трудового навчання показує, що сюжетні рольові ігри і вікторини значно підсилюють інтерес. Під час вивчення теми «Технологія української народної вишивки» учні самі готують і інсценують «вечорниці» – це не лише знайомить їх з обрядами, а й робить урок творчим досвідом.

Водночас учитель підкреслює важливість цифрових технологій: демонструючи відео з процесом виготовлення виробів і користуючись дошками Jambord/Padlet, можна значно підвищити мотивацію й продуктивність уроку. Водночас наукові дослідження підтверджують, що проведення творчих практикумів, майстер-класів та творчих лабораторій із декоративно-ужиткового мистецтва дає учням нові можливості для самовираження і підтримки інтересу. Отримані в школах вироби – від тканих сувоїв до гончарних виробів – часто мають власне застосування (наприклад, подарунки рідним чи оформлення класу), що ще більше стимулює учнів і збагачує їхній досвід.

Успішна практика передбачає партнерство шкіл із громадськими і культурними ініціативами. Школи активно співпрацюють з позашкільними центрами творчості і художніми школами. Існують гуртки Петриківського розпису, писанкарства, килимарства при позашкільлі, де учні вдосконалюють навички під керівництвом народних умільців. Багато художніх шкіл (наприклад, школа ім. Т. Пати у Петриківці) проводять відкриті уроки та екскурсії, запрошують школярів у свої майстерні.

Також важливі музеї та культурні установи. Музеї народного декоративного мистецтва (у Дніпрі, Києві тощо) регулярно влаштовують тематичні виставки та інтерактивні програми для дітей. Наприклад, у Петриківці відкрито Музей історії Петриківського розпису і ремесел, де школярі можуть на практиці познайомитися з інструментами розпису, а майстри проводять там воркшопи. У великих містах до уроків інколи долучаються майстри із Спільноти майстрів народного мистецтва або еко-організації, які проводять показові заняття (наприклад, пошиття ляльок-мотанок або робота з бісером).

Центри спадщини та громадські об'єднання (наприклад, «Мистецький Арсенал», Фонд «Родовід») також підтримують шкільні ініціативи. Участь місцевих ремісників додає урокам автентичності та підвищує інтерес учнів.

Наукові дослідження підтверджують позитивний вплив декоративно-ужиткових технологій на пізнавальні якості старшокласників. Так, у статті Кісць (2023) наголошується, що використання цих методів сприяє розвитку креативності, критичного мислення, самоорганізації та навичок вираження особистих ідей. Зокрема, застосування інтерактивних методів (створення творчих лабораторій, проведення майстер-класів) ідейно мотивує учнів і формує «художньо-естетичну культуру». Дослідники відзначають, що подібні підходи позитивно впливають на творчі здібності, самовираження та навіть самодисципліну учнів.

Окрім того, експерименти з використанням технологій у мистецькій освіті показали нові можливості. Вважається, що онлайн-курси, вебінари і мультимедійні ресурси відкривають «нові можливості для творчості та інновацій». Учні, яким було запропоновано навчання декоративним технікам із використанням інформаційних технологій, демонстрували підвищену зацікавленість і оперативніше опановували матеріал.

Із проведеного аналізу можна зробити висновок, що використання декоративно-ужиткового мистецтва на уроках технологій сприяє загальному зростанню мотивації і пізнавального інтересу учнів старших класів. Учні проявляють більше допитливості та креативності, коли в процес навчання залучені елементи національної культури і творчої гри. Як показує практика, поєднання таких засобів (від традиційних ремесел до інноваційних методик) дає позитивний результат, а смає розвиваються не лише практичні навички, але й творче мислення, вміння самостійно здобувати знання та цінувати культурну спадщину. Таким чином, інтеграція традиційних ремесел і сучасних педагогічних технологій є ефективним засобом розвитку творчої й пізнавальної активності учнів у навчальному процесі.

Досвід педагогів свідчить, що залучення учнів старших класів до декоративно-ужиткової творчості є дієвим засобом розвитку їхніх пізнавальних інтересів. Як зазначав В. О. Сухомлинський, *«розум дитини живиться відчуттям краси, яке народжується у творчій праці»* [34, с. 118].

Саме через практичну діяльність, емоційне переживання краси створюваного виробу, можливість проявити індивідуальність і творчість формується активна, мотивована, компетентна особистість учня.

Таким чином, декоративно-ужиткове мистецтво виступає важливим педагогічним засобом, який поєднує в собі освітні, виховні та розвивальні функції. Його інтеграція в уроки технологій створює умови для всебічного формування особистості старшокласників, стимулює їхню пізнавальну активність, творчу самореалізацію та культурну свідомість. Систематичне й цілеспрямоване використання традиційних та сучасних технік декоративно-ужиткового мистецтва доводить свою ефективність у розвитку креативного мислення, естетичного смаку, здатності до дослідницької діяльності та внутрішньої мотивації учнів. Отже, впровадження таких форм і методів роботи є важливою складовою модернізації шкільної освіти та сприяє підготовці компетентних, творчих і соціально активних молодих людей.

2 МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МОДУЛЯ «ТЕХНІКИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА»

2.1 Комплект засобів розвитку пізнавальних інтересів учнів на уроках технологій під час викладання навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»

У процесі вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» у 10–11 класах особливого значення набуває створення цілісного комплекту засобів, спрямованого на розвиток пізнавальних інтересів учнів. Такий комплект має забезпечити не лише засвоєння технічних умінь, а й формування мотивації до творчої діяльності, розвиток естетичних потреб, самовираження та розуміння культурних традицій українського народу. Комплект засобів включає взаємопов'язані навчально-методичні, матеріальні, інформаційні та мотиваційні ресурси, які в освітньому процесі створюють умови для активного й усвідомленого пізнання.

У процесі педагогічної практики розвиток пізнавальних інтересів учнів під час вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» на уроках технологій здійснювався на основі цілеспрямованого добору та використання педагогічних засобів, які відповідають віковим особливостям учнів старшої школи, змісту навчальної програми та специфіці практико-орієнтованого характеру предмета. Аналіз науково-методичних джерел і власного практичного досвіду дозволив виокремити шість основних засобів розвитку пізнавальних інтересів, найбільш доцільних для уроків технологій у межах зазначеного модуля: навчальні та творчі ігри; дискусії та рефлексивні

обговорення; інформаційно-комунікаційні технології; віртуальні екскурсії; практичну творчу діяльність; проєктну діяльність.

Реалізація навчальних і творчих ігор, інформаційно-комунікаційних технологій, віртуальних екскурсій, дискусій, практичної та проєктної діяльності на уроках технологій здійснювалася відповідно до тематики модуля, що подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Комплект засобів розвитку пізнавальних інтересів учнів під час вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»

№	Тема (техніка)	Засіб розвитку пізнавальних інтересів	Характеристика використання засобу	Етап уроку	Очікуваний результат
1	2	3	4	5	6
1	Вступ. Поняття про декоративно-ужиткове мистецтво	ІКТ, навчальні ігри, дискусія	Використання мультимедійної презентації та відеофрагментів, інтерактивна вправа «Впізнай техніку», обговорення ролі декоративно-ужиткового мистецтва в культурі українського народу	Мотиваційний, пояснювальний	Формування первинного пізнавального інтересу, усвідомлення значення декоративного мистецтва
2	Декупаж. Художнє оздоблення поверхонь	Практична діяльність, ІКТ	Демонстрація зразків виробів, перегляд відеоінструкції, виконання практичного завдання з оздоблення поверхні	Вивчення нового матеріалу, практична діяльність	Засвоєння технологічної послідовності, розвиток естетичного смаку
3	Вишивання нитками або стрічками	Навчальні ігри, дискусія, практична діяльність	Аналіз орнаментів і символіки кольорів, ігрова вправа «Знайди помилку», створення власного елемента візерунка	Практична робота	Розвиток логічного мислення, відчуття гармонії кольору
4	Бісероплетіння. Гердани, браслети	ІКТ, практична діяльність	Перегляд онлайн-галереї прикрас, використання цифрових конструкторів орнаментів, виготовлення фрагмента виробу	Вивчення нового матеріалу, практична частина	Розвиток креативності, самостійності, точності рухів

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6
5	Лялька-мотанка. Український оберіг	Віртуальна екскурсія, дискусія, практична діяльність	Ознайомлення з традиціями виготовлення через відеоматеріали, обговорення символіки, створення власної ляльки та презентація роботи	Основна частина, підсумок	Формування інтересу до народної культури, ціннісного ставлення
6	Квілінг. Паперова пластика	ІКТ, практична діяльність	Перегляд відеоінструкції, виконання базових елементів, створення авторського виробу	Практичний етап	Розвиток дрібної моторики, просторового мислення
7	Стрінг-арт (нитковий живопис)	Навчальні ігри, практична діяльність	Аналіз зразків робіт, робота з трафаретами, самостійне створення композиції	Основна частина	Формування посидючості, відчуття ритму й композиції
8	Вироби з фоамірану, фетру, вовни	Дискусія, практична діяльність	Порівняння властивостей матеріалів, обговорення способів обробки, виготовлення простої прикраси	Засвоєння нового матеріалу, практика	Розвиток дослідницького інтересу, усвідомлення властивостей матеріалів
9	Гончарство та ліплення з глини	Віртуальна екскурсія, ІКТ, практична діяльність	Віртуальне відвідування майстерні гончаря, аналіз орнаментів, ліплення власного виробу	Вивчення нового матеріалу, практика	Усвідомлення цінності народних традицій, розвиток просторового мислення
10	Підсумковий творчий проєкт	Проектна діяльність, дискусія	Самостійний вибір техніки, планування й виконання творчого проєкту, презентація та рефлексивне обговорення	Узагальнення, підсумок	Комплексний розвиток пізнавальної, творчої та дослідницької активності

Провідне місце у розвитку пізнавальних інтересів учнів посідають навчальні та творчі ігри.

Гра розглядається як особливий вид діяльності, що відбувається в умовній ситуації, має певні правила та спрямована на активне пізнання навколишнього світу. У навчальному процесі вона виконує мотиваційну й розвивальну функції, активізує мислення, уяву та емоційне сприйняття навчального матеріалу.

Навчальна гра є педагогічно організованою формою ігрової діяльності, у якій ігрові дії підпорядковані навчальній меті та спрямовані на досягнення чітко визначеного дидактичного результату. Вона забезпечує засвоєння знань, формування умінь і навичок, підвищує пізнавальну активність і мотивацію учнів до навчання.

Творча гра ґрунтується на самостійності та ініціативі учнів, передбачає вільне створення ігрових образів і ситуацій та не має жорстко визначеного результату. Така форма діяльності створює умови для розвитку креативного мислення, художньої уяви та реалізації власних творчих задумів.

Навчальні та творчі ігри є дієвим засобом розвитку пізнавальних інтересів учнів на уроках технологій. Так, під час актуалізації знань учитель може використати навчальну гру, у межах якої учням пропонується за зображеннями визначити техніку декоративно-ужиткового мистецтва, матеріали та інструменти, необхідні для виготовлення виробу. Наприклад, розглядаючи зразки вишивки, витинанки чи декоративного розпису, учні називають характерні ознаки кожної техніки та особливості її виконання, що сприяє закріпленню теоретичних знань. Творчі ігри використовуються з метою розвитку уяви та креативного мислення учнів. Зокрема, після ознайомлення з традиційними орнаментами учням пропонується уявити себе народними майстрами та створити власний варіант орнаменту, пояснюючи вибір символів і кольорової гами. У процесі такої гри учні не лише застосовують отримані знання, а й реалізують власні творчі задуми. Використання навчальних і творчих ігор у процесі вивчення технік декоративно-ужиткового мистецтва забезпечує активне залучення учнів до

навчання, сприяє розвитку пізнавального інтересу, творчих здібностей і позитивного ставлення до предмета «Технології».

Важливим засобом розвитку пізнавальних інтересів є дискусії та рефлексивні обговорення.

Дискусія – це форма колективної навчальної взаємодії, спрямована на обмін думками, аргументацію позицій та спільний пошук істини. Її структура передбачає постановку проблемного питання, висловлення різних точок зору, аргументацію та підбиття підсумків. Рефлексивне обговорення, у свою чергу, спрямоване на усвідомлення учнями власної діяльності та результатів навчання. Значення цих форм роботи полягає у розвитку критичного мислення, мовленнєвих умінь, здатності до аналізу й самооцінки. У контексті декоративно-ужиткового мистецтва дискусії впливають на глибше осмислення культурного значення технік, символіки орнаментів та естетичної цінності виробів, що підвищує інтерес учнів до навчального змісту.

Дискусії та рефлексивні обговорення на уроках технологій реалізуються через різні форми організації навчального спілкування. Наприклад, після ознайомлення з новою технікою декоративно-ужиткового мистецтва вчитель може організувати дискусію на тему «Яке значення має орнамент у декоративному виробі?», у ході якої учні висловлюють власні думки щодо символіки кольорів, форм і мотивів, порівнюють традиційні та сучасні орнаменти. Конкретним прикладом є обговорення готових учнівських робіт, під час якого учні аналізують вироби за такими критеріями: відповідність задуму, акуратність виконання, гармонійність кольорового поєднання та практична цінність виробу. Така форма роботи сприяє розвитку вміння аргументовано оцінювати результати власної та колективної діяльності. Ефективною формою рефлексивного обговорення є відповіді на запитання після виконання практичної роботи, зокрема: «Що було найскладнішим під час виготовлення виробу?», «Які прийоми роботи виявилися найбільш вдалимими?», «Що б ви змінили у своєму виробі наступного разу?». Такі запитання допомагають учням усвідомити власний досвід і сприяють

формуванню навичок самоаналізу. Ще одним прикладом є колективне обговорення культурного значення декоративно-ужиткового мистецтва, наприклад на тему «Чому важливо зберігати традиції народних ремесел у сучасному світі?». У процесі такої дискусії учні пов'язують навчальний матеріал із реальним життям, що підсилює мотивацію до навчання та пізнавальний інтерес. Крім того, рефлексивні обговорення можуть проводитися у формі підсумкового кола наприкінці уроку, де кожен учень коротко висловлює, що нового він дізнався, що зацікавило найбільше та які вміння вдалося сформувати. Це сприяє усвідомленню результатів навчальної діяльності та позитивному емоційному завершенню уроку.

Суттєву роль у розвитку пізнавальних інтересів відіграють інформаційно-комунікаційні технології.

Інформаційно-комунікаційні технології – це сукупність цифрових засобів і методів збирання, обробки, зберігання та подання інформації в освітньому процесі. Їх структура включає апаратні засоби, програмне забезпечення та електронні освітні ресурси. Педагогічне значення ІКТ полягає в розширенні можливостей подання навчального матеріалу, забезпеченні наочності та інтерактивності. Використання мультимедійних презентацій, навчальних відео та цифрових галерей декоративно-ужиткового мистецтва впливає на розвиток інформаційної компетентності учнів, підвищує їхню зацікавленість і сприяє кращому розумінню складних технологічних процесів.

Інформаційно-комунікаційні технології на уроках технологій реалізуються через використання різноманітних цифрових засобів навчання. Наприклад, мультимедійні презентації (PowerPoint, Google Slides) застосовуються для ознайомлення учнів з історією декоративно-ужиткового мистецтва, видами технік (вишивка, писанкарство, витинанка, ткацтво), послідовністю виконання виробів та зразками орнаментів. Ефективним прикладом інформаційно-комунікаційних технологій є навчальні відео та відеомайстер-класи, які демонструють технологічні операції (підготовку матеріалів, етапи виконання виробу, прийоми роботи з інструментами).

Перегляд таких відео сприяє кращому розумінню практичних дій, особливо на етапі первинного ознайомлення з новою технікою. Широко використовуються цифрові галереї та онлайн-ресурси музеїв, що містять зображення виробів декоративно-ужиткового мистецтва. Учні можуть аналізувати орнаменти, кольорову гаму, композиційні особливості виробів, що розвиває естетичний смак і пізнавальний інтерес. Ще одним прикладом є використання інтерактивних платформ та онлайн-сервісів (LearningApps, Kahoot, Google Forms) для проведення тестів, вікторин і закріплення знань про техніки, матеріали та інструменти. Такі форми роботи підвищують мотивацію учнів і активізують їхню пізнавальну діяльність. Крім того, інформаційно-комунікаційні технології застосовуються під час створення та презентації учнівських проєктів. Наприклад, підготовки електронних портфоліо, фотозвітів готових виробів, відеопрезентацій процесу роботи. Це сприяє розвитку інформаційної компетентності, навичок самоаналізу та усвідомленню значущості власної творчої діяльності.

Ефективним засобом розвитку пізнавальних інтересів є віртуальні екскурсії.

Віртуальна екскурсія – це форма навчальної діяльності, що передбачає ознайомлення з об'єктами культури й мистецтва за допомогою цифрових технологій. Її структура включає візуальний матеріал, коментар учителя або інтерактивний супровід та елементи обговорення. Значення віртуальних екскурсій полягає у забезпеченні доступності культурної спадщини незалежно від географічних обмежень. Вони впливають на розширення кругозору учнів, формування цілісного уявлення про народні ремесла, музейні колекції та творчість митців, а також підсилюють мотивацію до вивчення декоративно-ужиткового мистецтва.

Провідним і найбільш специфічним для уроків технологій засобом розвитку пізнавальних інтересів є практична творча діяльність.

Практична діяльність – це активна форма навчання, спрямована на безпосереднє виконання учнями технологічних операцій та створення виробів.

Її структура включає планування роботи, добір матеріалів і інструментів, виконання технологічних дій та оцінювання результату. Педагогічне значення цього засобу полягає у формуванні технологічних умінь, розвитку творчих здібностей і самостійності. Практична діяльність впливає на підвищення пізнавальної активності учнів, оскільки дозволяє їм експериментувати, реалізовувати власні ідеї та відчувати практичну значущість навчання.

Практична творча діяльність на уроках технологій реалізується через безпосереднє виконання учнями творчих завдань, пов'язаних із виготовленням декоративних виробів. Конкретним прикладом є виготовлення виробів у техніці витинанки, під час якого учні самостійно розробляють ескіз орнаменту, добирають папір, виконують симетричне вирізання та оформлюють готову композицію. Така діяльність формує точність рухів, просторове мислення та естетичний смак. Ще одним прикладом є практична робота з вишивки, де учні опановують основні шви, добирають кольорову гаму та створюють невеликий декоративний елемент (серветку, закладку, елемент оздоблення). У процесі роботи учні засвоюють технологічну послідовність дій і розуміють символічне значення орнаментів. Ефективним видом практичної творчої діяльності є виготовлення декоративних виробів з природних або вторинних матеріалів, наприклад панно з природних матеріалів, декоративних композицій або сувенірів. Учні експериментують з формами, фактурами та способами з'єднання елементів, що сприяє розвитку творчого мислення. Конкретним прикладом є також робота в техніці аплікації або декоративного розпису, під час якої учні створюють власний декоративний виріб (листівку, декоративну тарілку, елемент інтер'єру), використовуючи засоби композиції, ритму та кольору. Практична творча діяльність може реалізовуватися у формі творчого завдання з елементами вибору, наприклад: учням пропонується одна техніка декоративно-ужиткового мистецтва, але вони самостійно визначають форму виробу, орнамент та спосіб оздоблення. Це підвищує рівень самостійності та особистої зацікавленості в результаті роботи.

Значний потенціал у розвитку пізнавальних інтересів має проєктна діяльність.

Проєктна діяльність – це форма організації навчання, що передбачає самостійне або групове планування, дослідження, виконання та презентацію результатів. Її структура охоплює визначення проблеми, постановку мети, планування етапів роботи, реалізацію проєкту та його захист. Значення проєктної діяльності полягає в інтеграції теоретичних знань і практичних умінь, розвитку відповідальності та навичок самостійної роботи. У межах модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» проєкти впливають на усвідомлення учнями практичної та культурної цінності результатів власної діяльності, що істотно посилює їхній пізнавальний інтерес.

Проєктна діяльність на уроках технологій реалізується через виконання учнями навчально-творчих проєктів, що мають практичний результат. Конкретним прикладом є індивідуальний проєкт «Декоративний виріб у народному стилі», у межах якого учень самостійно обирає техніку (вишивка, витинанка, декоративний розпис), розробляє ескіз виробу, добирає матеріали, виготовляє виріб та презентує готову роботу. Такий проєкт формує вміння планувати діяльність і усвідомлювати послідовність технологічних операцій. Прикладом групової проєктної діяльності є проєкт «Орнаменти мого регіону», під час якого учні досліджують характерні орнаментальні мотиви свого краю, аналізують їхнє символічне значення та створюють власний декоративний виріб із використанням традиційних елементів. Результатом проєкту може бути колективна виставка учнівських робіт. Ефективним варіантом є творчий проєкт «Сучасне використання традиційних технік», у межах якого учні створюють декоративний або ужитковий виріб (сувенір, елемент інтер'єру, прикрасу), поєднуючи народні техніки з сучасним дизайном. Це сприяє усвідомленню актуальності декоративно-ужиткового мистецтва в сучасному житті. Ще одним конкретним прикладом є дослідницько-творчий проєкт «Одна техніка – різні вироби», коли учні обирають одну техніку декоративно-ужиткового мистецтва та створюють різні за формою й призначенням вироби,

аналізуючи можливості її застосування. Результати роботи презентуються у вигляді усного захисту або фотозвіту. Проектна діяльність може також реалізовуватися у формі короткотривалого навчального проекту, наприклад «Створення декоративної листівки до свята», який охоплює всі етапи проектування: постановку мети, розробку ескізу, виготовлення виробу та оцінювання результату. Такий формат доцільний для використання в межах кількох уроків.

Отже, виокремлені засоби розвитку пізнавальних інтересів учнів утворюють цілісний комплекс, що забезпечує ефективність навчального процесу на уроках технологій та створює умови для формування стійкої мотивації до вивчення технік декоративно-ужиткового мистецтва. Методика використання зазначених засобів у процесі навчання буде розглянута в пункті 2.2.

2.2 Методичні рекомендації щодо розвитку пізнавальних інтересів учнів на уроках технологій із використанням розроблених засобів

Сучасні діти відрізняються від дітей минулого покоління – їм властиві високі темпи розвитку пізнавального інтересу та випередження природного розвитку. Необхідно направити бажання і можливості учнів до пізнання в рамках системи педагогічних засобів розвитку пізнавального інтересу.

Ефективне використання навчальних і творчих ігор, дискусій та рефлексивних обговорень, інформаційно-комунікаційних технологій, віртуальних екскурсій, практичної творчої та проектної діяльності на уроках технологій дозволяє активізувати пізнавальну діяльність учнів, підвищити мотивацію до навчання та забезпечити усвідомлене засвоєння художньо-технологічних знань і вмінь. Застосування зазначених засобів створює умови для залучення учнів до активної навчальної взаємодії, розвитку критичного й

творчого мислення, формування самостійності та відповідального ставлення до результатів власної діяльності.

Особливої актуальності набуває використання цих засобів у процесі вивчення навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва», оскільки його зміст поєднує теоретичні знання з практичною діяльністю та сприяє формуванню ціннісного ставлення учнів до культурної спадщини й результатів власної творчої праці.

У процесі реалізації навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва», відповідно до календарно-тематичного планування, розвиток пізнавальних інтересів учнів забезпечується поетапним застосуванням інтерактивних засобів навчання, що відповідають змісту кожної теми модуля.

Розглянемо більш детально методичні аспекти використання різних засобів розвитку пізнавального інтересу під час вивчення тем навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» відповідно до календарно-тематичного планування (див. додаток А).

На уроках, присвячених темі «Поняття про декоративно-ужиткове мистецтво. Декоративно-ужиткове мистецтво в життєвому середовищі людини», доцільно використовувати навчальні та творчі ігри у поєднанні з віртуальними екскурсіями. Навчальні ігри на цьому етапі спрямовані на впізнавання видів декоративно-ужиткового мистецтва, визначення сфер їх застосування та розмежування між ужитковими й декоративними виробами. Творчі ігри дозволяють учням уявити себе майстрами народних ремесел та обґрунтувати значення виробів у побуті та культурі. Віртуальні екскурсії до музеїв і центрів народних ремесел забезпечують наочність, сприяють розширенню кругозору та формуванню ціннісного ставлення до декоративно-ужиткової спадщини.

З метою актуалізації опорних знань учитель демонструє на екрані або інтерактивній дошці добірку зображень виробів декоративно-ужиткового мистецтва (керамічні вироби, вишиті рушники, дерев'яні різьблені предмети, ткані килими) (див. рисунок 2.1).

Рисунок 2.1 – Приклад наочного матеріалу з теми «Декоративно-ужиткове мистецтво»

Далі учням пропонується навчальна гра «Впізнай вид мистецтва», у межах якої вони по черзі визначають, до якого виду декоративно-ужиткового мистецтва належить кожен виріб, та аргументують свою відповідь. Після цього учитель організовує творчу гру, під час якої учні уявляють себе майстрами народних ремесел і пояснюють, у яких сферах життєвого середовища людини може використовуватися представлений виріб. Наступним етапом є віртуальна екскурсія, як засіб інформаційно-комунікаційних технологій, до музеїв або осередків народних ремесел, під час якої учні спостерігають за зразками виробів, звертають увагу на матеріали, орнаменти та призначення (див. рисунок 2.2).

Віртуальна екскурсія до Національного музею українського народного декоративного мистецтва.

Рисунок 2.2 – Віртуальна екскурсія до Національного музею українського народного декоративного мистецтва

Завершується робота коротким рефлексивним обговоренням, де учні висловлюють власні враження та визначають найбільш цікаві для них техніки.

Під час вивчення теми «Завдання (план) та вимоги до виробу. Підготовка матеріалів до роботи» доцільним є використання дискусій та рефлексивних обговорень. Учні обговорюють функціональне призначення майбутнього виробу, вимоги до його якості, естетичного вигляду та безпечності, аналізують властивості матеріалів і доцільність їх використання. Такі обговорення сприяють розвитку вміння аргументувати власну думку, формують відповідальне ставлення до планування діяльності та усвідомлення технологічних рішень.

Організація роботи учнів на уроці передбачає постановку проблемних запитань, залучення школярів до колективного обговорення та заохочення аргументованого обґрунтування власних рішень. Учитель пропонує проблемне запитання: «Яким має бути декоративно-ужитковий виріб, щоб він був зручним, безпечним і естетично привабливим?, які властивості матеріалів необхідно враховувати для забезпечення якості та довговічності виробу?, чому важливо дотримуватися технологічної послідовності під час виготовлення виробу?». Учні по черзі висловлюють думки щодо вимог до майбутнього

виробу, аналізують властивості матеріалів та доцільність їх використання. Учитель узагальнює відповіді, акцентуючи увагу на технологічних і художніх вимогах. Така вправа сприяє формуванню відповідального ставлення до планування діяльності.

На уроці «Види декоративно-ужиткового мистецтва. Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» ефективними є навчальні ігри та використання інформаційно-комунікаційних технологій. Ігрові завдання спрямовуються на класифікацію технік, співвіднесення виробів із відповідними матеріалами та інструментами. Мультимедійні матеріали та цифрові галереї виробів забезпечують візуалізацію навчального матеріалу, допомагають порівнювати зразки та сприяють формуванню системних знань. Навчально-пізнавальна діяльність учнів реалізується шляхом чергування демонстрації матеріалів з ігровими завданнями та короткими узагальнювальними обговореннями. Учитель демонструє цифрову галерею виробів і пропонує учням інтерактивне завдання «Співвіднеси виріб і техніку», де необхідно визначити відповідність між виробом, технікою виконання та матеріалом (див. рисунок 2.3). Робота організовується фронтально або індивідуально, що дозволяє систематизувати знання та розвивати логічне мислення.

Рисунок 2.3 – Приклад інтерактивного завдання «Співвіднеси виріб і техніку»

На окремих уроках навчального модуля з метою підвищення наочності навчального матеріалу, активізації пізнавальної діяльності та формування цілісного уявлення про декоративно-ужиткове мистецтво використовувалися інформаційно-комунікаційні технології, зокрема мультимедійні презентації. Презентаційні матеріали містили ілюстрації зразків декоративно-ужиткового мистецтва, схеми, короткі інформаційні блоки та візуальні приклади технік виконання виробів і подані в додатку Б.

Під час теми «Ознайомлення з технологією та технікою виконання виробу» провідним засобом є практична творча діяльність у поєднанні з навчальними іграми, спрямованими на відтворення послідовності технологічних операцій. Такий підхід допомагає учням усвідомити логіку виконання роботи, підготуватися до практичного етапу та зменшити кількість помилок під час виготовлення виробу. На даному етапі уроку вчитель може організувати роботу учнів через поетапне пояснення технологічного процесу з подальшим ігровим відтворенням послідовності дій.

Учитель демонструє на екрані перелік технологічних операцій у довільному порядку та пропонує учням вправу «Віднови послідовність» (див. таблицю 2.2).

Таблиця 2.2 – Приклад навчальної вправи «Віднови послідовність виготовлення декоративно-ужиткового виробу»

Навчальна вправа «Послідовність в'язання виробу»
Завдання для учнів: Розташуйте етапи виготовлення в'язаного виробу у правильній технологічній послідовності. Обґрунтуйте свій вибір.
<p>Етапи подано у довільному порядку:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виконання основного в'язаного полотна обраним узором. 2. Підбір пряжі та інструментів (спиць або гачка) відповідно до виробу. 3. Опорядження готового виробу (зшивання деталей, заправлення ниток, волого-теплова обробка). 4. Зняття мірок і визначення розміру майбутнього виробу. 5. Набір початкових петель. 6. Розроблення зразка в'язання та визначення щільності полотна.

Кінець таблиці 2.2

<p>Інструкція:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Уважно прочитайте всі етапи. 2. Подумайте, які дії необхідно виконати перед початком в'язання. 3. Запишіть правильну послідовність етапів. 4. Поясніть, чому порушення цієї послідовності може призвести до помилок у виробі.
<p>Правильна відповідь (для вчителя):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зняття мірок і визначення розміру майбутнього виробу. 2. Підбір пряжі та інструментів (спиць або гачка) відповідно до виробу. 3. Розроблення зразка в'язання та визначення щільності полотна. 4. Набір початкових петель. 5. Виконання основного в'язаного полотна обраним узором. 6. Опорядження готового виробу (зшивання деталей, заправлення ниток, волого-теплова обробка).
<p>Очікуваний результат: Учні усвідомлюють логіку технологічного процесу в'язання, встановлюють причинно-наслідкові зв'язки між етапами роботи, формують навички планування власної діяльності та підготовлюються до практичного виконання в'язаного виробу.</p>

Учні аналізують етапи виготовлення виробу, визначають правильний порядок дій і пояснюють свій вибір. Після цього вчитель узагальнює відповіді та пояснює логіку технологічного процесу.

У межах теми «Вибір об'єкта проектування. Планування роботи» основну роль відіграє проектна діяльність у поєднанні з дискусіями. Учні аналізують зразки виробів, обґрунтовують вибір об'єкта проектування, визначають етапи роботи та прогнозують очікуваний результат. Це сприяє розвитку самостійності, відповідальності та усвідомленню практичної значущості майбутнього виробу. Методично обґрунтованою є організація роботи учнів через самостійне планування діяльності за консультативної підтримки вчителя.

Учитель пропонує кілька зразків виробів або ідей для проекту, після чого учні індивідуально або в парах обирають об'єкт проектування та складають орієнтовний план роботи. Учні обґрунтовують свій вибір, а вчитель надає

консультативну підтримку. Така вправа сприяє розвитку самостійності та навичок планування.

Під час опрацювання тем «Художнє конструювання. Розроблення ескізу виробу» та «Технологія виготовлення виробу» провідне місце займає практична творча діяльність, доповнена творчими іграми. Учні експериментують з формами, орнаментами та кольоровими поєднаннями, розробляють ескізи й реалізують власні творчі задуми, що позитивно впливає на розвиток креативного мислення та пізнавального інтересу. Робота учнів на уроці вибудовується на засадах творчого пошуку, обміну ідеями та обговорення ескізних рішень. Учитель пропонує вправу «Ескіз майбутнього виробу», у межах якої учні розробляють ескіз із урахуванням форми, орнаменту та кольорової гами. Після завершення роботи організовується коротке обговорення, де учні презентують свої ескізи та пояснюють творчі рішення.

На етапі вивчення тем «Технологічний етап. Добір та обґрунтування матеріалів», «Технологія виготовлення виробу. Способи з'єднання» та «Технологічні та якісні показники виробу» ефективним є поєднання практичної діяльності з рефлексивними обговореннями. Учні аналізують правильність виконання технологічних операцій, оцінюють якість виробу та відповідність заданим вимогам, що сприяє формуванню навичок самоконтролю. Ефективна організація роботи з учнями здійснюється шляхом аналізу допущених помилок та спільного пошуку шляхів їх усунення. Учні аналізують якість виконаних операцій, оцінюють відповідність виробу заданим вимогам і визначають можливі помилки та способи їх усунення.

Під час теми «Технологія виготовлення виробу. Декорування обраного предмета проектування» доцільно поєднувати практичну творчу діяльність із дискусіями щодо доцільності декоративних рішень, вибору орнаментів і кольорової гами. Це сприяє формуванню естетичного смаку та усвідомленню ролі декору в декоративно-ужитковому мистецтві. З педагогічної точки зору доцільним є залучення учнів до аргументованого обґрунтування власних

декоративних рішень. Учитель організовує вправу «Обґрунтуй декор», у межах якої учні пояснюють вибір декоративних елементів, орнаментів і кольорової гами. Вправа сприяє формуванню естетичного смаку та усвідомленню ролі декору.

На уроці «Заключний етап. Опорядження виробів. Догляд за виробами. Економічна та екологічна оцінка виготовленого виробу» провідними є рефлексивні обговорення та елементи проєктної діяльності, спрямовані на оцінювання результатів роботи, аналіз витрат і впливу виробу на довкілля. Процес навчання учнів на уроці передбачає узагальнення результатів діяльності та формування висновків щодо практичної цінності виробу. проводиться підсумкове рефлексивне обговорення, під час якого учні аналізують результати своєї роботи, витрати матеріалів та екологічні аспекти виготовлення виробу.

З метою закріплення знань і здійснення підсумкового оцінювання доцільно застосовувати інтерактивні завдання, створені за допомогою освітнього онлайн-сервісу Wordwall wordwall.net/uk (див. рисунок 2.4, а), який виступає засобом інформаційно-комунікаційних технологій.

а – перший елемент, б – другий елемент

Рисунок 2.4 – Приклад цифрового освітнього ресурсу для створення інтерактивних завдань

За допомогою цього ресурсу вчитель готує анкетування та інтерактивні вправи у форматах «відповідники», «знайди відповідність», «сортування за

групами», «вікторина» (див. рисунок 2.4, б), що дозволяє перевірити рівень засвоєння учнями навчального матеріалу.

Учитель демонструє вправу на екрані або інтерактивній дошці, після чого ініціює її виконання, натискаючи кнопку «Розпочати» (див. рисунок 2.5).

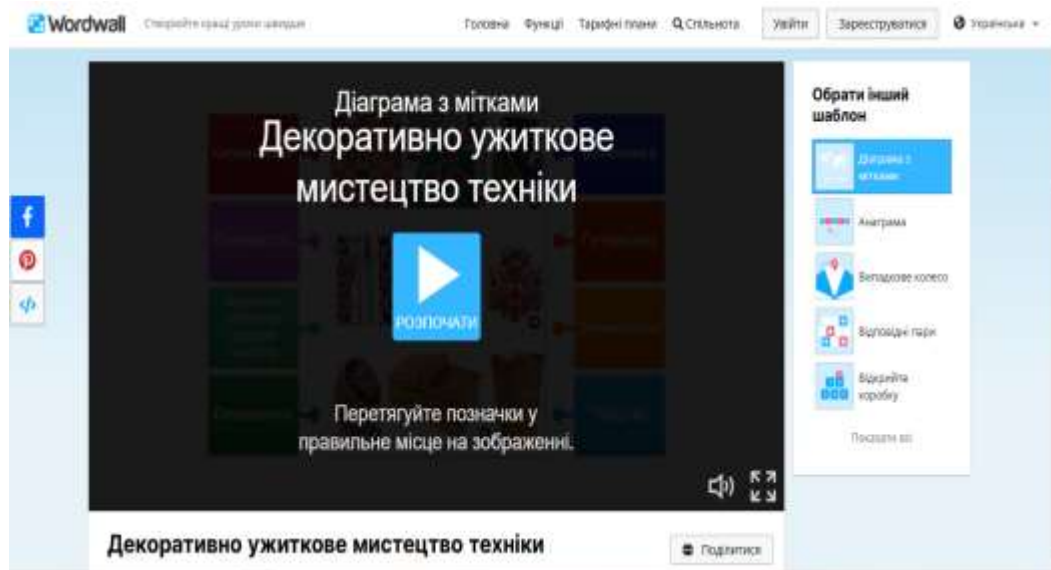
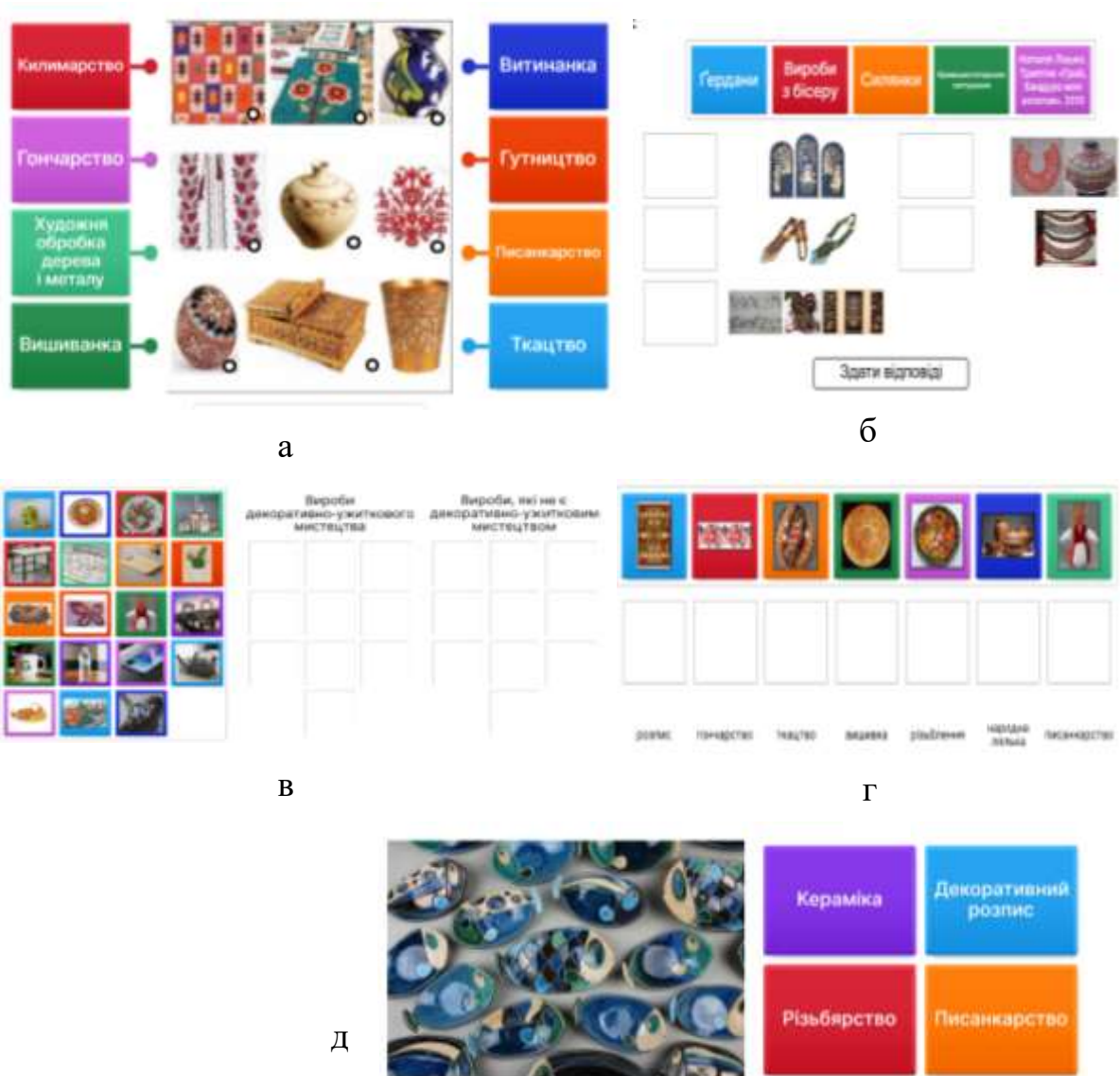

Рисунок 2.5 – Приклад інтерактивної вправи на платформі Wordwall
«Декоративно-ужиткове мистецтво: техніки»

Учні самостійно виконують комплекс інтерактивних завдань, спрямованих на закріплення та узагальнення знань з теми декоративно-ужиткового мистецтва. Зокрема, під час виконання завдань на співвіднесення зображень виробів із відповідними техніками декоративно-ужиткового мистецтва учні аналізують характерні ознаки виробів, матеріали виготовлення та художньо-декоративні елементи, встановлюючи відповідність між виробом і способом його виконання (див. рисунок 2.6, а). Така діяльність сприяє систематизації знань і формуванню вміння класифікувати об'єкти декоративно-ужиткового мистецтва.

Окремі завдання передбачають визначення правильних і помилкових тверджень щодо догляду за виробами декоративно-ужиткового мистецтва, у межах яких учні аналізують правила зберігання, очищення та експлуатації виробів, виготовлених у різних техніках, і роблять висновки щодо наслідків

недотримання відповідних рекомендацій (див. рисунок 2.6, б). Виконання таких завдань сприяє усвідомленню практичної значущості набутих знань.

а – перший елемент, б– другий елемент, в – третій елемент,
г – четвертий елемент, д – п'ятий елемент

Рисунок 2.6 – Приклади інтерактивних вправ на платформі Wordwall для закріплення та перевірки знань з теми «Декоративно-ужиткове мистецтво»

У процесі виконання інтерактивних вправ учні також аналізують використані матеріали з позицій екологічної безпеки та економічної

доцільності, порівнюють натуральні й синтетичні матеріали, визначають їхні переваги та недоліки, аргументують доцільність використання того чи іншого матеріалу під час виготовлення виробу (див. рисунок 2.6, в). Це сприяє розвитку екологічного мислення та формуванню відповідального ставлення до технологічних рішень.

Частина завдань реалізується у формі анкетування, у межах якого учні здійснюють самооцінювання власної діяльності, визначають рівень складності виконання виробу, оцінюють якість отриманого результату та ступінь досягнення поставленої мети (див. рисунок 2.6, д). Анкетування слугує основою для підсумкового рефлексивного обговорення та сприяє розвитку навичок самоконтролю й усвідомлення власних навчальних досягнень.

Оцінювання здійснюється автоматично засобами платформи Wordwall, що дозволяє отримати кількість правильних і неправильних відповідей, відсоток виконання завдання та час роботи. Результати відображаються одразу після завершення вправи, що забезпечує швидкий зворотний зв'язок (рисунок 2.7).

Позиція	Ім'я	Бали	Час
1-й	Шипелик Анастасія	19	26.2
2-й	Вероніка Бабич	19	26.9
3-й	Андрій	19	26.9
4-й	Субачева Дарія	19	28.3
5-й	Баканча Кіра	19	28.6

Рисунок 2.7 – Загальні результати виконання інтерактивних вправ на платформі Wordwall для закріплення та перевірки знань з теми «Декоративно-ужиткове мистецтво»

Учитель аналізує узагальнені результати, звертає увагу на типові помилки та обговорює їх з учнями у форматі підсумкового рефлексивного обговорення.

Застосування сервісу Wordwall на заключному етапі навчального модуля сприяє об'єктивному оцінюванню навчальних досягнень, активізує пізнавальну діяльність учнів, формує навички самооцінювання та

відповідального ставлення до результатів власної праці, а також забезпечує ефективне закріплення знань з теми декоративно-ужиткового мистецтва.

Завершальним етапом модуля є урок «Презентація та оцінка проєктної діяльності», під час якого провідну роль відіграє проєктна діяльність у поєднанні з дискусіями та самооцінюванням. Захист проєктів сприяє розвитку комунікативних умінь, навичок аргументації та формуванню стійкого пізнавального інтересу до декоративно-ужиткового мистецтва. Оптимальним є такий спосіб організації роботи учнів, за якого створюються умови для доброзичливого обговорення, взаємооцінювання та підсумкової рефлексії. Під час якого учні презентують готові вироби, аргументують вибір техніки, матеріалів і декоративних рішень, беруть участь у взаємооцінюванні та самооцінюванні.

Отже, у процесі вивчення навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» було обґрунтовано та реалізовано систему педагогічних засобів розвитку пізнавального інтересу учнів, що відповідає сучасним освітнім потребам та віковим особливостям школярів. Поетапне використання навчальних і творчих ігор, дискусій та рефлексивних обговорень, інформаційно-комунікаційних технологій, віртуальних екскурсій, практичної творчої та проєктної діяльності забезпечило активне залучення учнів до навчального процесу та усвідомлене засвоєння художньо-технологічних знань і вмінь. Реалізація інтерактивних завдань відповідно до змісту кожної теми модуля сприяла розвитку пізнавальної активності, критичного й творчого мислення, формуванню навичок планування, самоконтролю та відповідального ставлення до результатів власної діяльності. Застосування цифрових освітніх ресурсів, зокрема платформи Wordwall, дозволило ефективно організувати узагальнення, закріплення та оцінювання навчальних досягнень учнів, забезпечити оперативний зворотний зв'язок і створити умови для самооцінювання.

Таким чином, системне й методично виважене використання зазначених засобів у межах навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» підтверджує їхню педагогічну доцільність та ефективність у розвитку пізнавального інтересу учнів, формуванні ціннісного ставлення до декоративно-ужиткової спадщини й результатів власної творчої праці.

2.3 Хід та результати дослідження

На другому етапі магістерської роботи було проведено емпіричне дослідження, спрямоване на виявлення рівня розвитку пізнавальних інтересів учнів у процесі вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» та визначення ефективності використання запропонованих педагогічних засобів і методичних прийомів.

Дослідження рівня розвитку пізнавальних інтересів учнів у процесі вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» проводилося протягом навчального року на базі загальноосвітнього навчального закладу серед учнів 10-11 класів. Загальна кількість учнів, які брали участь у дослідженні – 42. З них, 21 особа у експериментальній групі (у подальшому ЕГ); 21 особа у контрольній групі (у подальшому КГ).

Метою дослідження є визначення ефективності запропонованої системи методичних засобів формування пізнавального інтересу учнів у процесі вивчення технік декоративно-ужиткового мистецтва.

Проведення дослідження здійснювалося в кілька етапів, а саме:

1. Підготовчий етап передбачав опрацювання науково-педагогічної літератури з проблем дослідження, визначення його категоріального апарату, обґрунтування особливостей формування пізнавальних інтересів на уроках технології та досвід вчителів технологій щодо розвитку пізнавальних інтересів учнів старших класів засобами технік декоративно-ужиткового мистецтва.

2. Констатувальний етап полягав у виявленні рівнів сформованості пізнавального інтересу учнів, що дозволяють охарактеризувати інтерес учнів до декоративно-ужиткового мистецтва.

3. Формувальний етап передбачав упровадження в навчальний процес методичних прийомів, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності.

4. Підсумковий етап включав аналіз результатів експериментальної роботи, узагальнення отриманих даних і визначення змін у рівнях пізнавального інтересу учнів після застосування запропонованих методик.

Пізнавальний інтерес має виразні зовнішні прояви. Судити про це можна за такими основними критеріями та показниками:

- мотиваційний (рівень інтересу до навчання, бажання виконувати завдання, ініціатива у творчій роботі);
- емоційний (позитивне ставлення до навчальної діяльності, вираження радості від процесу створення виробу, задоволення від результатів праці);
- діяльнісний (активність у виконанні практичних завдань, самостійність, прагнення до експериментування та творчого пошуку).

Відповідно, на підставі даних показників виділяється три рівні пізнавального інтересу учнів, а саме:

1) Високий рівень – учень виявляє стійку зацікавленість до змісту навчального матеріалу, активно бере участь у навчально-творчому процесі, прагне здобувати нові знання й удосконалювати практичні вміння. Учень самостійно шукає додаткову інформацію про техніки декоративно-ужиткового мистецтва, знайомиться з традиціями народного мистецтва, охоче експериментує з матеріалами та кольорами, виявляє ініціативу у виборі форми чи техніки виконання. У процесі навчання він демонструє внутрішню мотивацію, самостійність, відповідальність, здатний оцінювати власні досягнення, порівнювати результати та вдосконалювати роботу. Учень із високим рівнем пізнавального інтересу не лише активно працює на уроці, а й

бере участь у позакласних заходах мистецького спрямування, творчих виставках і конкурсах.

2) Середній рівень – учень позитивно ставиться до предмета, але його інтерес проявляється епізодично. Зацікавленість у навчанні з'являється переважно тоді, коли матеріал має наочний, емоційно забарвлений характер або коли педагог використовує інтерактивні методи. Учень може проявляти самостійність у виконанні практичних завдань, але не завжди виявляє ініціативу та наполегливість у досягненні мети. У процесі виконання творчих робіт він частіше дотримується зразка, рідше пропонує власні ідеї. Інтерес до пізнання у такого учня потребує постійного стимулювання з боку вчителя: схвалення, заохочення, демонстрації практичної значущості знань.

3) Низький рівень – учень проявляє слабку або відсутню зацікавленість до навчального матеріалу, виконує завдання переважно під тиском зовнішніх вимог. Під час занять часто залишається пасивним, не прагне до самостійного пошуку, не виявляє ініціативи, уникає творчих завдань або виконує їх формально. Учень не виявляє стійкої уваги до процесу навчання, не прагне до поглиблення знань, не бере участі в обговореннях, рідко ставить запитання. Його роботи мають репродуктивний характер, нерідко потребують корекції з боку вчителя. Такий рівень пізнавального інтересу свідчить про потребу в особливому педагогічному впливі – створенні ситуації успіху, застосуванні ігрових і емоційно привабливих методів, індивідуальному підході.

Зазначимо, що за допомогою визначених рівнів можна скласти загальне уявлення про розвиток пізнавальних інтересів учнів у процесі вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва». Описані рівні дозволяють не лише здійснити якісний аналіз стану щодо розвитку пізнавальних інтересів учнів, а й простежити динаміку змін під впливом педагогічних умов, спрямованих на стимулювання творчої та пізнавальної активності учнів.

У процесі констатувального етапу з метою діагностики рівня й особливостей розвитку пізнавального інтересу у учнів 10–11 класів було

використано різні науково обґрунтовані методики, наведені у таблиці 2.3. Застосовані методики дали змогу визначити загальний рівень сформованості пізнавального інтересу учнів.

Зазначимо, що дослідження рівня розвитку пізнавального інтересу учнів проводилося на констатувальному етапі експерименту у двох групах – експериментальній (ЕГ) та контрольній (КГ).

Анкетування «Моє ставлення до уроків технологій» було спрямоване на визначення рівня сформованості пізнавального інтересу та мотивації до вивчення предмета технології. Учням пропонувалося оцінити своє ставлення до уроків, визначити, що саме їм цікаво, які види діяльності приносять задоволення, а також відповісти на питання, чи вважають вони корисними знання, отримані під час занять.

Таблиця 2.3 – Методики дослідження рівня розвитку пізнавального інтересу учнів у процесі вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»

№	Назва методики	Мета	Критерії оцінювання
1	2	3	4
1	Анкетування «Моє ставлення до уроків технологій» (див. Додаток В)	Визначення загального рівня інтересу до предмета, мотивів навчання, ставлення до творчої діяльності	Високий рівень – учень висловлює позитивне ставлення до навчання, прагне вдосконалюватись, бере активну участь у роботі; Середній – інтерес ситуативний, залежить від теми або виду діяльності; Низький – байдужість, відсутність мотивації до вивчення предмета
2	Бесіда з учнями «Що мені цікаво?» (див. Додаток Г)	Виявлення навчальних інтересів, мотивів, причин зацікавлення або байдужості до предмета «Технології»	Високий рівень – учень легко формулює, що саме йому цікаво, висловлює власні судження; Середній – відповіді короткі, потребують уточнення; Низький – утруднюється визначити свої інтереси, не виявляє пізнавальної активності

За результатами анкетування було виявлено, що 40 відстків учнів ЕГ та 35 відстків учнів КГ мають високий рівень розвитку пізнавального інтересу – вони виявляють щирий інтерес до предмета, прагнуть розвивати творчі здібності, із задоволенням беруть участь у практичних заняттях. Середній рівень розвитку розвитку пізнавального інтересу виявлено у 40 відстків учнів у ЕГ та 45 відстків учнів КГ – інтерес до уроків проявляється ситуативно, залежно від теми або складності завдання. Низький рівень розвитку пізнавального інтересу був виявлений у 40 відстків учнів ЕГ та 35 відстків учнів КГ – вони виконують завдання формально, не виявляють зацікавленості до навчання та творчої діяльності (див. рисунок 2.8).

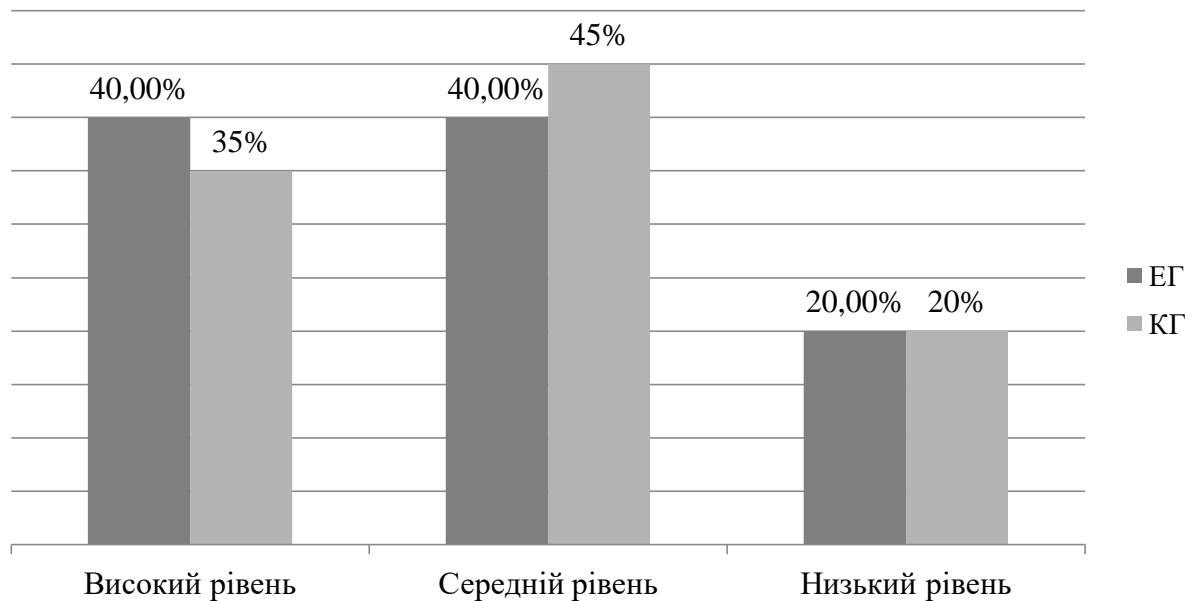

Рисунок 2.8 – Результати анкетування «Моє ставлення до уроків технологій» учнів ЕГ та КГ

Метою методики «Бесіда з учнями «Що мені цікаво?»» було з'ясувати, які саме аспекти навчальної діяльності викликають зацікавлення учнів, які мотиви спонукають їх до навчання та творчості. Бесіда проходила у формі відкритого діалогу. Учням ставили запитання про улюблені теми, матеріали, техніки, види творчої діяльності, а також про те, що вони хотіли б змінити або вдосконалити на уроках технологій.

За результатами бесіди було виявлено, що 35 відсотків учнів ЕГ та 35 відсотків учнів КГ мають високий рівень розвитку пізнавального інтересу – вони чітко формулювали свої інтереси, активно ділилися думками та ідеями, висловлювали бажання навчитися новим технікам. Середній рівень розвитку пізнавальних інтересів виявлено у 40 відсотків учнів ЕГ та 35 відсотків учнів КГ – інтерес виражений, але нестійкий, потребує додаткової мотивації. Низький рівень розвитку пізнавального інтересу був виявлений у 25 відсотків учнів ЕГ та 30 відсотків учнів КГ – вони давали короткі, неаргументовані відповіді, не виявляли особливого інтересу до навчання (див. рисунок 2.9).

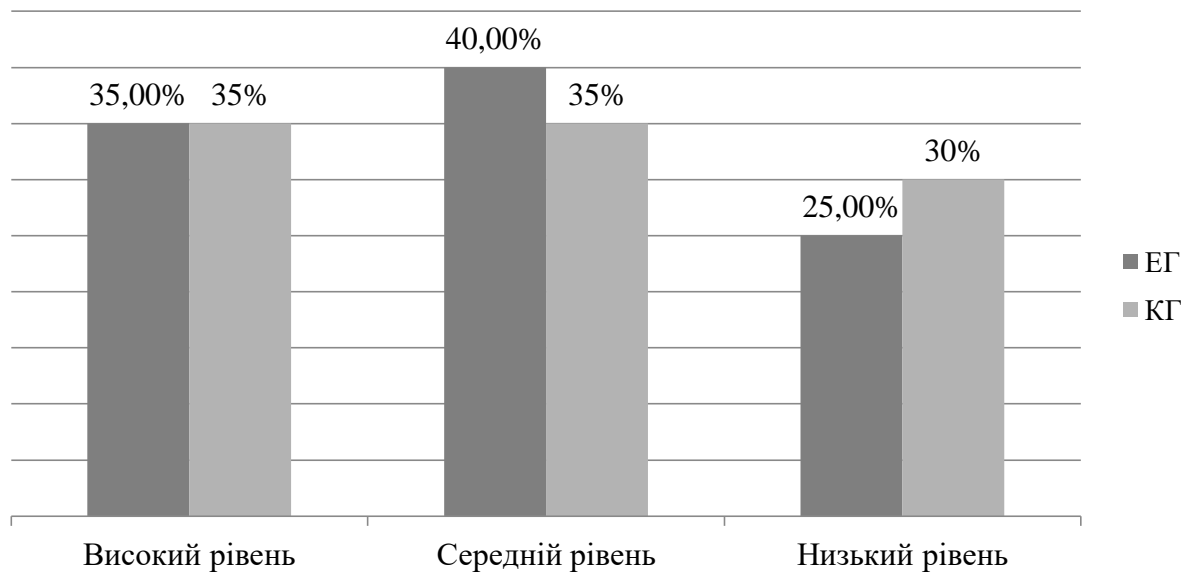

Рисунок 2.9 – Результати проведеної методики «Бесіда з учнями «Що мені цікаво?»» учнів ЕГ та КГ

Загальний аналіз отриманих результатів показав, що більшість учнів сприймали навчальний матеріал пасивно, без глибокого інтересу до змісту предмета (див. Додаток Д). У таблиці 2.4 подано узагальнені результати констатувального етапу дослідження.

Аналізуючи дані в таблиці можна сказати, що 36 відсотків учнів ЕГ та 38 відсотків учнів КГ мають високий рівень розвитку пізнавального інтересу. Середній рівень розвитку пізнавальних інтересів виявлено у 37 відсотків учнів ЕГ та 41 відсотків учнів КГ. Низький рівень розвитку пізнавального інтересу

був виявлений у 25 відсотків учнів ЕГ та 21 відсотків учнів КГ. На основі таких результатів діагностики виникла необхідність проведення формувальної роботи.

Таблиця 2.4 – Рівні розвитку пізнавального інтересу учнів у процесі вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» в експериментальній та контрольній групах

№	Рівень пізнавального інтересу	Експериментальна група,%	Контрольна група,%
1	Високий рівень	36	38
2	Середній рівень	37	41
3	Низький рівень	25	21

Як видно з таблиці, переважна більшість учнів перебували на середньому або низькому рівні пізнавального інтересу. Лише близько третини демонстрували високий рівень активності та зацікавленості у процесі створення декоративно-ужиткових виробів. Учні з низьким рівнем інтересу зазвичай виконували завдання без ініціативи, орієнтуючись на зразок і не виявляючи прагнення до самостійних пошуків.

Виявлені результати засвідчили необхідність розроблення педагогічних заходів, спрямованих на підвищення інтересу до навчання.

В освітньому процесі є один урок із модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» – «Квілінг», який поєднує творчі, дослідницькі та практичні завдання та слугує прикладом реалізації системи засобів розвитку пізнавальних інтересів учнів. Цей урок було описано у другому розділі підпункті 2.2 нашої кваліфікаційної роботи.

Інші заняття модуля реалізовували подібну дидактичну структуру, але відрізнялися тематичним змістом, видами матеріалів, застосованими техніками та формами творчої діяльності. Усі вони були спрямовані на активізацію мислення, розвиток естетичного сприйняття, стимулювання інтересу до практичної роботи та формування в учнів умінь самостійно здобувати знання й застосовувати їх у процесі створення декоративних виробів.

Зазначимо, що у контрольній групі навчальний процес відбувався за традиційною методикою, що ґрунтувалася на пояснювально-ілюстративному підході. Учні здебільшого виконували однакові завдання за зразком, без елементів дослідження чи самостійного вибору.

Після завершення формувального етапу було проведено повторне оцінювання рівня пізнавальних інтересів учнів експериментальної (ЕГ) та контрольної (КГ) груп.

Метою контрольного етапу було з'ясувати, наскільки ефективним виявився розроблений комплекс засобів розвитку пізнавальних інтересів у процесі вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва».

Діагностика здійснювалася з використанням тих самих методик, що й на констатувальному етапі (див табл. 2.3)

Повторне дослідження дало змогу порівняти зміни в рівнях розвитку пізнавальних інтересів учнів, визначити динаміку зростання показників у кожній групі та виявити педагогічну результативність запропонованих засобів.

За результатами повторного анкетування було виявлено позитивну динаміку у формуванні пізнавальних інтересів учнів експериментальної групи. Так, високий рівень розвитку пізнавального інтересу продемонстрували 60 відсотків учнів ЕГ (на 20 відсотків більше, ніж до експерименту) та 38 відсотків учнів КГ (підвищення лише на 3 відсотків). Середній рівень зафіксовано у 30 відсотків учнів ЕГ та 43 відсотків учнів КГ, а низький рівень – лише у 10 відсотків учнів ЕГ (зменшення вдвічі) і 19 відсотків учнів КГ. Отже, в експериментальній групі спостерігається істотне підвищення позитивного ставлення до предмета, активне прагнення до самовираження у творчій діяльності, інтерес до вивчення нових технік декоративно-ужиткового мистецтва (див. рисунок 2.10).

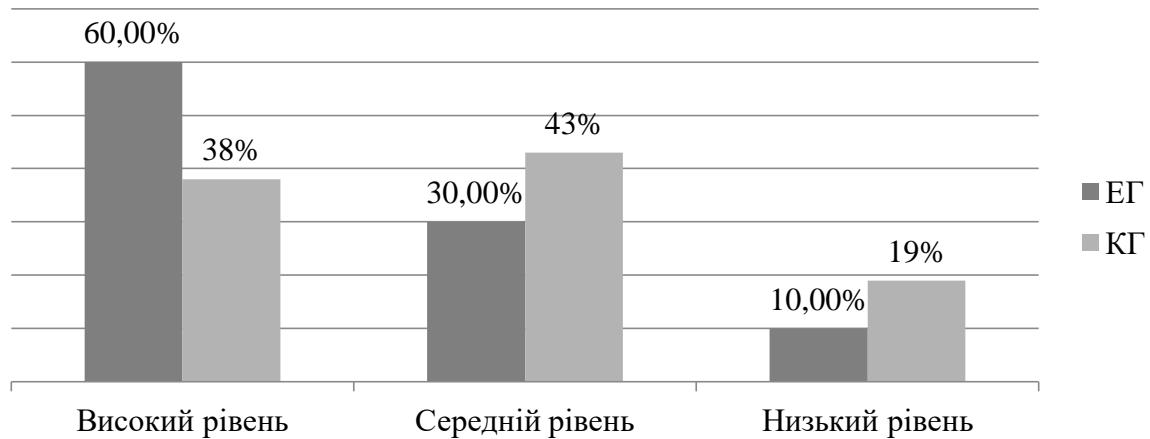

Рисунок 2.10 – Результати повторного анкетування «Моє ставлення до уроків технологій» учнів EG та KG

Результати бесіди також засвідчили помітне підвищення пізнавальної активності в учнів експериментальної групи. Після формувального етапу 50 відсотків учнів EG виявили високий рівень розвитку пізнавального інтересу, тоді як у контрольній групі таких учнів було лише 36 відсотків. Середній рівень зафіксовано у 38 відсотків EG і 44 відсотків KG, а низький рівень – у 12 відсотків EG та 20 відсотків KG. Учні EG більш упевнено висловлювали свої думки, демонстрували зацікавлення новими техніками, охоче ділилися ідеями, самостійно пропонували варіанти творчих завдань, що свідчить про розвиток їхньої внутрішньої мотивації (див. рисунок 2.11).

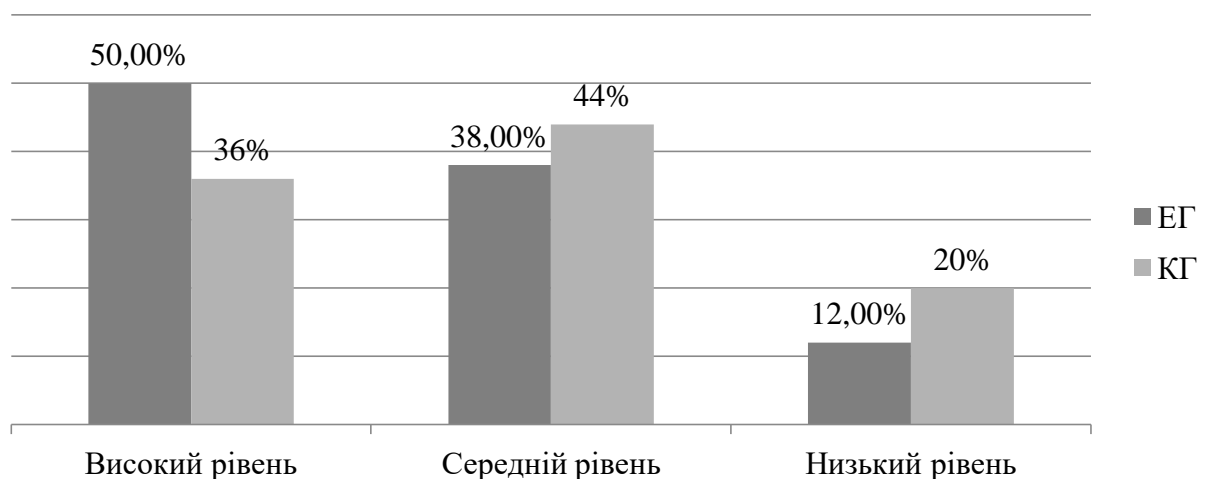

Рисунок 2.11 – Результати повторної проведеної методики «Бесіда з учнями «Що мені цікаво?»» учнів EG та KG

У таблиці 2.5 подано узагальнені результати контрольного етапу дослідження (див. Додаток Ж).

Таблиця 2.5 – Рівні розвитку пізнавального інтересу учнів у процесі вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» в експериментальній та контрольній групах контрольного етапу дослідження

№	Рівень пізнавального інтересу	Експериментальна група,%	Контрольна група,%
1	Високий рівень	54,8	35,8
2	Середній рівень	37	41
3	Низький рівень	25	21

Аналізуючи дані в таблиці можна сказати, що високий рівень розвитку пізнавального інтересу учнів ЕГ зріс та склав 54,8 відсотків, а в учнів КГ склав 35,8 відсотків. Середній рівень розвитку пізнавальних інтересів виявлено у 37 відсотків учнів ЕГ та 41 відсотків учнів КГ. Низький рівень розвитку пізнавального інтересу був виявлений у 25 відсотків учнів ЕГ та 21 відсотків учнів КГ.

Порівняльний аналіз результатів констатувального та контрольного етапів експерименту свідчить про значне підвищення рівня пізнавальних інтересів учнів експериментальної групи. Використання комплексу педагогічних засобів – презентацій, відеоматеріалів, ігрових ситуацій, інтерактивних завдань, творчих проєктів – сприяло розвитку мотивації до навчання, формуванню інтересу до декоративно-ужиткового мистецтва та розкриттю творчого потенціалу старшокласників. У контрольній групі динаміка позитивних змін є незначною, що підтверджує ефективність розробленої методики і доцільність її використання у процесі навчання технологій.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі уточнено сутність поняття «пізнавальний інтерес», охарактеризовано його, визначено особливості формування пізнавальних інтересів на уроках технологій, проаналізовано досвід вчителів технологій щодо розвитку пізнавальних інтересів учнів старших класів засобами технік декоративно-ужиткового мистецтва, обґрунтовано та розроблено комплект засобів розвитку пізнавальних інтересів учнів на уроках технологій під час викладання навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва», а також розроблено методичні рекомендації щодо розвитку пізнавальних інтересів учнів на уроках технологій із використанням розроблених засобів та експериментально перевірити їх ефективність.

Уточнення сутності поняття «пізнавальний інтерес», характеристика його, визначення особливостей формування пізнавальних інтересів на уроках технологій, дає змогу визначити поняття «пізнавальний інтерес» як стійку інтелектуальну спрямованість учнів на пізнання нового в явищах, предметах і подіях, що супроводжується прагненням до глибшого розуміння їхніх особливостей і сутності. Пізнавальний інтерес передбачає також усвідомлене й зацікавлене ставлення особистості до навколишнього світу. Розвиток пізнавальних інтересів зумовлюється низкою чинників, зокрема рівнем професійної компетентності вчителя, його здатністю виокремлювати суттєві аспекти навчального матеріалу та акцентувати увагу учнів на ключових положеннях, добором ефективних форм і методів навчання, застосуванням індивідуального підходу й диференціації навчальних завдань з урахуванням індивідуальних особливостей учнів.

Проаналізований досвід вчителів технологій щодо розвитку пізнавальних інтересів учнів старших класів засобами технік декоративно-ужиткового мистецтва, дає можливість зробити такі висновки, а саме уроки технології мають великий потенціал у формуванні пізнавального інтересу

учнів початкової школи, адже поєднують практичну діяльність із творчим пошуком. Завдяки проєктній, дослідницькій та ігровій роботі діти навчаються мислити самостійно, застосовувати знання на практиці, виявляти ініціативу та творчість. Використання активних і інтерактивних методів, сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, віртуальних екскурсій і дидактичних ігор робить навчання цікавим, емоційно насиченим і мотивуючим. Така діяльність не лише збагачує знання, а й сприяє розвитку мислення, уяви, комунікативних умінь і любові до праці. Отже, уроки технології є важливим чинником формування пізнавальної активності, самостійності та творчої особистості молодшого школяра.

Обґрунтування та розробка комплекту засобів розвитку пізнавальних інтересів учнів на уроках технологій у процесі викладання навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» передбачали визначення його структури як цілісної системи взаємопов'язаних педагогічних елементів. Встановлено, що до складу розробленого комплекту належать інформаційно-комунікаційні технології, навчальні й творчі ігри, дискусії та рефлексивні обговорення, віртуальні екскурсії, а також практична творча й проєктна діяльність. Системне використання зазначених засобів забезпечує гармонійне поєднання теоретичної та практичної складових навчання, сприяє активізації пізнавальної діяльності та створює сприятливі умови для творчого самовираження учнів.

Розроблено методичні рекомендації щодо розвитку пізнавальних інтересів учнів на уроках технологій із використанням навчальних і творчих ігор, дискусій та рефлексивних обговорень, інформаційно-комунікаційних технологій, віртуальних екскурсій, практичної творчої та проєктної діяльності відповідно до змісту навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва». Визначено, що поетапне й системне застосування зазначених засобів сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів, підвищенню мотивації до навчання, розвитку творчого та критичного мислення, формуванню самостійності й відповідального ставлення до результатів

власної діяльності. Використання розроблених педагогічних засобів у межах навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» є педагогічно доцільним та ефективним для розвитку пізнавальних інтересів учнів старших класів.

З метою експериментальної перевірки ефективності розробленого комплексу засобів було проведено педагогічний експеримент, у ході якого здійснено діагностику рівнів розвитку пізнавальних інтересів учнів старших класів. Результати констатувального етапу засвідчили, що високий рівень пізнавального інтересу мали 36 відсотків учнів експериментальної групи та 38 відсотків учнів контрольної групи, середній рівень — відповідно 37 відсотків та 41 відсотків, низький рівень — 25 відсотків та 21 відсотків, що обґрунтувало доцільність проведення формувальної роботи. У процесі формувального експерименту встановлено, що після впровадження розробленого комплексу засобів частка учнів експериментальної групи з високим рівнем пізнавального інтересу зростає з 36 відсотків до 54,8 відсотків, тоді як у контрольній групі істотних змін не зафіксовано. Водночас у експериментальній групі суттєво зменшилася кількість учнів із низьким рівнем пізнавального інтересу, що підтверджує ефективність і результативність проведеної формувальної роботи.

Отже, результати експериментального дослідження підтверджують, що цілеспрямоване й системне використання інформаційно-комунікаційних технологій, навчальних і творчих ігор, практичної творчої та проєктної діяльності, дискусій і рефлексивних обговорень на уроках технологій є ефективним засобом розвитку пізнавальних інтересів учнів старших класів у процесі вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва».

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Закон України «Про освіту». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Дата звернення 02.06.2025).
2. Академічний тлумачний словник: веб-сайт URL: <http://sum.in.ua/s/seredovyshhe> (Дата звернення 02.06.2025).
3. Бібік Н. М. Пізнавальний інтерес як умова суб'єктності навчання молодших школярів. Педагогічний дискурс. 2011. Вип. 10. С. 53–56.
4. Білявська Н. І. Розвиток творчих здібностей старшокласників у процесі вивчення декоративно-прикладного мистецтва. Мистецтво та освіта. 2015. № 2. С. 8 – 13.
5. Боднар А. Я., Макаренко Н. Г. Шляхи формування пізнавального інтересу особистості в процесі професійного самовизначення. Наукові записки. 2014. Т. 162. С. 32-37
6. Бойко Н. О. Формування пізнавального інтересу у школярів у колективній діяльності. Придніпровський науковий вісник. 1998. № 71 (138). С. 19 – 23.
7. Бойко Н. О. Дидактичні умови формування пізнавального інтересу у школярів. Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13. 00. 01 - теорія та історія педагогіки. Харківський державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Харків, 1999. 162 с.
8. Буряк В. К. Пізнавальний інтерес та способи його формування. Криворізький державний педагогічний університет. URL:<https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/5304/1/пзнавальний%20інтерес%20та%20способи%20його%20формування.pdf> (Дата звернення 02.06.2025).

9. Виставка робіт декоративно-ужиткового мистецтва. Чернівецька гімназія № 8 Чернівецької міської ради. URL: <https://chr8.school.org.ua/news/12-23-15-23-04-2023/#:~:text=У%20школі%20традиційно%20у%20рамках,своєю%20мистецькою%20довершеністю%20С%20розмаїттям%20виробів> (Дата звернення 02.06.2025).
10. Виставка-конкурс учнівських виробів декоративно-ужиткового мистецтва у Запоріжжі. 2016. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/news/vistavka-konkurs-uchnivskikh-virobiv-dekorativno-uzhitkovogo-mistetstva-u-zaporizhzhii> (Дата звернення 02.06.2025).
11. Головань Т. Пізнавальний інтерес як чинник підвищення ефективності процесу навчання. Рідна школа. 2004. №6. С.15 – 17.
12. Горчинський С. В. Інтерес до навчального предмету як особливий вид пізнавального інтересу. Молодь і ринок. 2008. № 6 (41). С. 139 – 142.
13. Довгопола Н. С., Глінка І. І. Інтеграція – шлях до нової української школи. Новий Колегіум. 2019. № 1. С. 7 – 11.
14. Казачінер О. С. Формування пізнавального інтересу в учнів із низькою мотивацією до вивчення іноземної мови в середній загальноосвітній школі. Наукові записки кафедри педагогіки. 2015. Вип. 38. С.110 – 119
15. Карабаєва І. І., Терещенко Л. А. Розвивальне освітнє середовище ЗДО: основні компоненти, етапи формування та критерії його оцінювання URL: <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v4/i16/9.pdf> (Дата звернення 02.06.2025).
16. Карнаухова А. В., Самченко І. В. Психолого-педагогічні особливості розвитку пізнавальних інтересів учнів у процесі початкової школи. Молодий вчений. 2018. № 4 (56). С. 279-283.
17. Карук І.В. Розвиток пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку в процесі експериментальної діяльності. Молодий вчений. травень, 2018, № 5.2 (57.2). 89 – 92.

18. Касянова Г. В. Розвиток пізнавальних інтересів і здібностей учнів на уроках фізики. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2017. Вип. 59. С. 56 – 61.
19. Кірик М., Данилова Л. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб., Л. Львів : Світ, 2019. 136 с.
20. Кісь А. Декоративно-прикладна творчість як засіб формування творчих здібностей старшокласників. Серія: Педагогічні науки. Вип. 2. 2023. С. 281 – 290
21. Коломієць К., Сільвейстр А. Пізнавальний інтерес молодших школярів як психолого-педагогічна проблема. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 17-18 квітня 2019 р.) / за ред. О. А. Голюк. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. Вип. 8. С. 8 – 11.
22. Котелянець Н. В. Формування пізнавального інтересу учнів початкової школи на уроках технології. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 66, том 2, 2023. С. 268-274.
23. Кривонос О. Б. Активізація пізнавальної діяльності учнів в умовах евристичного навчання. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2013. № 4. С. 159 – 167.
24. Куценко Т. Інтеграція у світовій шкільній освіті: суть, види та шляхи реалізації. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 27. Том 3. С. 173 – 179.
25. Лабунська О. М. Розвиток творчих здібностей старшокласників засобами декоративно-прикладного мистецтва. Наукові записки. Серія:

Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. 2016. № 10. С. 28 – 32.

26. Лякішева А., Мозоль В. Розвиток пізнавальних інтересів старших дошкільників як наукова проблема. Педагогічний часопис Волині. 2018. № 4. С. 33 – 38.

27. Макаренко О. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку творчих здібностей учнів старшої школи. Матеріали науковопрактичної конференції «Сучасні технології в освіті та науці». 2019. С. 56 – 62.

28. Методичні рекомендації про здійснення освітньої діяльності та забезпечення освітнього процесу у сфері художньо-естетичного напрямку позашкільної освіти. Міністерство освіти і науки України. Український державний центр позашкільної освіти (УДЦПО). 2024. URL: https://estet-centr.com/wp-content/uploads/2024/03/Edutainment_v_zakladakh_pozashkilnoi_osvity.pdf#:~:text=1%29%20віртуальні%20майстер,VR%29%3A%20використання%20VR%20для%20створення (Дата звернення 02.06.2025).

29. Ніколенко Л. Т. Нова українська школа: інтеграційний підхід у початковій загальній освіті. Початкова освіта. 2018. № 12. С. 5 – 7.

30. Пастушенко Н. Б. Суддя З. О. Розвиток пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку засобами пошуково-дослідницької діяльності. Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер.: Психолого-педагогічні науки. 2012. № 5. С. 129-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2012_5_27 (Дата звернення 02.06.2025).

31. Пашко Н. Формування пізнавального інтересу молодших школярів у процесі навчання як психолого-педагогічна проблема. Освіта XXI століття : теорія, практика, перспективи : матеріали І міжнар. наук.-практ. Інтернет конф. (м. Київ, 18 квіт. 2019 р.). Київ, 2019. С. 214 – 216.

32. Петриківський розпис – кольори життя. МАН. 2024. URL: <https://kman.kyiv.ua/ua/novyny/Petrikivskii-rozpis-kolori->

zhitty#:~:text=Image%3A%20Петриківський%20розпис%20–%20кольори,людства%20ЮНЕСКО%20–%20Петриківському%20розпису (Дата звернення 02.06.2025).

33. Станчик В.В., Коновальчук І. М., Розвиток пізнавальних інтересів учнів початкової школи на нестандартних уроках математики. Специфіка фахової підготовки майбутніх учителів на засадах компетентнісного підходу: досвід, реалії, перспективи. Збірник матеріалів Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної конференції (29 листопада 2022 року) / за заг. ред. І.В. Голубовська – Житомир: ФО-П «Н.М.Левковець», 2022. – С. 123 – 126.

34. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори : в 5-ти т. Київ, 1977. Т. 3. С. 7 – 278.

35. Сучасний тлумачний словник української мови: 60000 слів / за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. Харків : ШКОЛА, 2009. 832 с.

36. Терещенко О. П. Пізнавальна діяльність як чинник виховання творчої особистості . Розвиток особистості старшого дошкільника в творчій діяльності. Київ, 2016. С. 22.

37. Терлецька Л.П. Пізнавальний інтерес як вирішальний чинник діяльнісної активізації учнів. Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова. Серія: Педагогічні та історичні науки. 2013. Вип. 111. С.172 – 178.

38. Товкач І. Пізнавальний інтерес старшого дошкільника як один з вагомих мотиваційних тенденцій навчальної діяльності. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vird/2010_9/21.pdf (Дата звернення 02.06.2025).

39. Токар Н. М. Роль критичного мислення в розвитку пізнавального інтересу учнів : Київ : Основа. Біологія,. 2007. вип. 28. с. 8

40. Урок: Всеукраїнський конкурс декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва «Знай і люби свій край». URL: <https://vseosvita.ua/lesson/vseukrainskyi-konkurs-dekoratyvno-uzhytkovohto-ta->

obrazotvorchoho-mystetstva-znai-i-liuby-svii-krai-442900.html (Дата звернення 02.06.2025).

41. Чупринін О.О. Питання пізнавального інтересу школярів у науковій літературі. Модернізація управління в контексті вимог Закону України «Про освіту»: матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції; [за заг. ред. проф. Р. Черновол-Ткаченко, проф. О. Мармази, доц. О. Гречаник]. Ч. 1. арків :ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. С. 396 – 402.

42. Шаран О., Феоктістова Т. Особливості формування пізнавального інтересу до математики у дітей старшого дошкільного віку. Молодий вчений. 2020. № 4 (80). С. 624 – 627.

43. Шоловій М.-Т. І. Інтегроване навчання в початковій школі: теоретичний аспект. Інноваційна педагогіка. 2021. Вип. 35. С. 186 – 189.

44. Колядинська А. І. Формування пізнавального інтересу в учнів молодшого шкільного віку у позакласній роботі. Чернівці. 2021. 89 с.

45. Пучков І. Виховання пізнавальних інтересів молодших школярів засобами нових інформаційних технологій. Молодь і ринок. 2015. № 6 (125). С. 63 – 67.

46. N. Azeem, M. K. Omar, A. M. Rashid & A. Abdullah. The Secondary School Students' Interest toward the TVET Programs: Demographic Differences. International Journal for Learning, Teaching and Educational Research. 2022. Vol. 21, No. 4. P. 80–96. URL: <https://doi.org/10.26803/ijlter.21.4.5>.

47. E. R. Altermatt, A. Rorrer, R. Barnett & T. L. Goetz. Understanding Interest in Career and Technical Education Course-Taking: Exploring the Impact of Students' Perceptions of Intrinsic and Utility Value. Journal of Career and Technical Education. 2025. Vol. 40, No. 1. P. 1-13. DOI:10.21061/jcte.485.

48. Y. Shi, L. Knight & A. S. (eds.). Young people's participation experiences of technical and vocational education and training in low- and middle-income countries (systematic review). International Journal for Educational Research in Vocational Education and Training (Ervet). 2022. Article ID / P.

(systematic review). URL: <https://ervet-journal.springeropen.com/articles/10.1186/s40461-022-00136-4>.

49. OECD / PISA authors (L. D. W. PISA note). Technology use at school and students' learning outcomes. OECD. 2024. P. (report note). URL: https://www.oecd.org/education/technology-use-at-school-and-students-learning-outcomes_422db044-en.pdf.

50. A. K. Dubé, M. Guilmette & S. (contributors). Identification and evaluation of technology trends in K–12 education: a review of Horizon Reports and implications for practice. *Smart Learning Environments / PMC*. 2021. Article. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8343345/>.

51. J. Svenningsson. Having an attitude toward technology: Rethinking PATT studies from a theoretical perspective to study students' attitudes toward technology (doctoral thesis). (Sweden) 2021/2022. P. (thesis, includes survey instruments and analysis of affective/cognitive/behavioral components). URL: <https://diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1845534>.

52. X. Tan, L. Li & Y. Zhang. Development and validation of a secondary vocational school students' Digital Learning Competence (V-DLC) scale. *Smart Learning Environments*. 2024. Vol. (article). P. (scale development; n=872). URL: <https://slejournal.springeropen.com/articles/10.1186/s40561-024-00325-6>.

53. K. Tzafilkou & A. Perifanou. Development and validation of students' digital competence scales (higher-ed contexts). *Educational Technology Research / open access* (2022). P. (instrumental study). URL: <https://d-nb.info/1259398668/34>.

54. N. C. Siregar. Students' interest in Science, Technology, Engineering and Mathematics (STEM): differences and interactions by parental education and gender. *Journal of STEM Education Research*. 2023. Vol. (article). P. (empirical study, Indonesia). URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1391039.pdf>.

55. J. Cai. Conceptualizing Technical and Vocational Education and Training (TVET) from a service perspective. *SAGE Open*. 2024. Vol. (article). P. (conceptual paper linking TVET to service-dominant logic; implications for student interest). URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/21582440241240847>.

56. E. R. Altermatt, A. K. Rorrer, R. M. Barnett & T. L. Goetz. Understanding Interest in Career and Technical Education Course-Taking: Exploring the Impact of Students' Perceptions of Intrinsic and Utility Value. *Journal of Career and Technical Education*. 2025. Vol. 40, No. 1. P. 1–13. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1479760.pdf>.

57. I. K. Amalina et al. Factors influencing student interest in STEM careers: cognitive, motivational and socioeconomic predictors (Indonesia). *Humanities and Social Sciences Communications / Nature* (2025). P. (empirical study). URL: <https://www.nature.com/articles/s41599-025-04446-2>.

Додаток А
(обов'язковий)

Орієнтовне календарно-тематичне планування до навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»

2. Орієнтовне календарно-тематичне планування до навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» (17 тижнів)

№ уроку	Тема уроку та зміст	Кільк. годин	Клас	Дата
1	Пошук про декоративно-ужиткове мистецтво (ДУМ). Техніки Б і техніки створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва. Застосування найпоширеніших технік декоративно-ужиткового мистецтва для виготовлення різноманітних виробів. Завдання (див. 3). Підготувати звірячки про історію одягу і техніку ДУМ (на вибір), або про найпоширеніші техніки ДУМ свого регіону (міста, області).	1		
2	Випинка як вид декоративно-ужиткового мистецтва. Застосування випинки. Техніки випинки. Типи та способи у випинці. Основи побудови композицій орнаменту, види орнаментів, рапери, стилізація реальних форм, кольорів. Процес виготовлення вишиваного виробу. З Підбрати (створити) орнамент для одябелки, м'яшкою і РімерРіні.			
3	Ознайомлення з технікою та технологією виготовлення виробів декоративно-ужиткового мистецтва (на вибір матеріалу — домоткане, в'язане, в'язане, бісероплетене, вишиване, металоплетене, виготовлені з жовтогопап'єру, картону, вишивані стрічки, м'яшкери, спірки, афри фолданг, скрапбукінг тощо). З Доповнити про унікальність народних майстрів свого регіону та України. Викласти реферат або створити презентацію про них.			
4	Етапи проектування. Формулювання-визначення теми. Постановка проблеми. Визначення теми та завдань проекту. Робота з інформаційними джерелами. Вибір об'єкта проектування. Пошук можливості. Методи проектування. З 1) Створити білих (дві виробів) у обраній техніці (одна техніка — діалі виробів) презентація, порівняльна таблиця теми). 2) Створити білих (дві виробів), виконаних у різних техніках (одна виробів) техніки виготовлення).			

5	Вибір об'єкта проектування. Постановка проблеми. Визначення способів виготовлення виробів. (Складність — урівноважено декоративно-ужиткового мистецтва. Традиційні народні ремісничі види. Основні способи декоративної стилізації, контраст і аналогія. Виготовлення виробів з декоративним народним традицій (форм, кольором, ритмом, смислом). З Підбрати 1-6 етап проекту: 1) визначити класово-технічну задачу про об'єкт проектування; 2) визначити до якого; 3) розглянути вироб-аналог за ціннісними критеріями; 4) визначити спільну обрану техніку.			
6	Конструктивні способи проектування. Класифікація проектування. Застосування способів та методів здійснення конструктивного (геометричного, композиційного, аналітичного) дизайну та оформлення конструктивних матеріалів, інструментів та пристосувань для реалізації проекту. Визначення необхідної кількості матеріалів. Розрахунок оригінального бюджету проекту. З 1) Виконати графічну композицію (культуру) вишиваного виробу. 2) Творити оригінальний вигляд й конструктивні пристосування. 3) Підбрати матеріали, інструменти та обладнання для роботи.			
7	Технологічний етап. Дизайн та оформлення конструктивних матеріалів для реалізації проекту. Розробка технологічної послідовності виготовлення об'єкта проектування. Прямий бізнесовий етап при виконанні технологічних операцій. З Розробити технологічну карту виготовлення об'єкта проектування.			
8	Технологія виготовлення виробу. Визначення розмірів та обрання стилів. Виконання проекту. З Виконати технологічний операцій відповідно до обраного виробу та технології його виготовлення. Працювати бізнесовий етап.			
9	Технологія виготовлення виробу. Вибір дизайну. З Виконати технологічний операцій відповідно до обраного виробу та технології його виготовлення.			

18

10,11	Технологія виготовлення виробу. Виконання операційного проектування. З Виконати технологічний операцій відповідно до обраного виробу та технології його виготовлення.			
12,13	Технологія виготовлення виробу. Складання «світлин». З Виконати технологічний операцій відповідно до обраного виробу та технології його виготовлення.			
12	Технологія виготовлення виробу. Технологічний етап проектування. З Виконати технологічний операцій відповідно до обраного виробу та технології його виготовлення.			
15	Технологія виготовлення виробу. Діагностика обраного проекту проектування. З Виконати технологічний операцій відповідно до обраного виробу та технології його виготовлення.			
16	Виконання теми. Ознайомлення з виробом. Діалог з виробом (спільно на основі технології виготовлення). Складання та складання оригінального виробу. З Підготувати до звіту проекту.			
17	Презентація та оцінка проведеної діяльності.			

3. Навчальний модуль «Дизайн сучасного дизайну»

Об'єктовий розуміння значення інформаційної діяльності	Аналіз якості інформації	Організаційні процеси
Узалежність інформаційної діяльності від інших процесів. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції.	Визначення теми та змісту проекту. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції.	Планування проекту. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції.
Розуміння та вміння створювати інформаційні процеси та їх використання. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції.	Визначення теми та змісту проекту. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції.	Планування проекту. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції.
Розуміння та вміння створювати інформаційні процеси та їх використання. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції.	Визначення теми та змісту проекту. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції.	Планування проекту. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції. Інформаційні процеси як основа діяльності для створення продукції.

Додаток Б
(обов'язковий)

Презентаційні матеріали для використання на уроках технологій під час вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»

Додаток В
(обов'язковий)

Анкета «Моє ставлення до уроків технологій»

Мета анкетування: виявити рівень пізнавального інтересу, мотивації та емоційного ставлення учнів до уроків технологій і до модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва».

Інструкція: Анкета є анонімною. Уважно прочитай кожне запитання та вибери відповідь, яка найбільше відповідає твоїй думці. Якщо хочеш – можеш коротко пояснити свою відповідь.

1. Як ти ставишся до уроків технологій?
 - Дуже подобаються
 - Подобаються
 - Байдуже
 - Не подобаються
2. Що тобі найбільше подобається на цих уроках?
 - Практична робота руками
 - Можливість проявити творчість
 - Спілкування з однокласниками
 - Розповіді вчителя
 - Інше (вкажи) _____
3. Як ти вважаєш, уроки технологій потрібні сучасним учням?
 - Так, дуже потрібні
 - Скоріше потрібні, ніж ні
 - Важко сказати
 - Ні, не потрібні
4. Чи цікавишся ти декоративно-ужитковим мистецтвом (вишивка, бісероплетіння, декупаж, ляльки, квілінг тощо)?
 - Так, дуже
 - Частково
 - Лише на уроках
 - Ні
5. Які техніки тобі подобаються найбільше?
 - Вишивка
 - Декупаж
 - Квілінг
 - Лялька-мотанка
 - Бісероплетіння
 - Інше _____
6. Чи хотів(ла) би ти навчитися нових технік декоративного мистецтва?
 - Так
 - Можливо
 - Не знаю
 - Ні

7. Що спонукає тебе старанно працювати на уроці?
 - Цікаве завдання
 - Похвала вчителя
 - Можливість отримати гарну оцінку
 - Хочу зробити гарний виріб для себе чи подарунок
8. Як ти реагуєш, якщо робота не виходить з першого разу?
 - Пробую ще раз, поки не вийде
 - Прошу допомоги у вчителя або друзів
 - Здаюся
 - Мені байдуже
9. Чи подобається тобі, коли вчитель дозволяє обирати матеріали, кольори або тему роботи самостійно?
 - Так, завжди
 - Іноді
 - Немає різниці
 - Ні
10. Як часто ти відчуваєш задоволення від результатів своєї праці?
 - Завжди
 - Часто
 - Іноді
 - Рідко
11. Який настрій у тебе зазвичай під час уроків технологій?
 - Піднесений, творчий
 - Спокійний
 - Байдужий
 - Напружений
12. Як ти ставишся до виставок, конкурсів, презентацій своїх робіт?
 - Беру участь із задоволенням
 - Беру участь, якщо попросять
 - Не беру участі
13. Чи впливає участь у творчих проєктах (наприклад, виготовлення виробів для школи, подарунків, виставок) на твоє ставлення до предмета?
 - Так, стає цікавіше
 - Не дуже
 - Ні, це не впливає
14. Як ти оцінюєш свої успіхи на уроках технологій?
 - Високі
 - Середні
 - Низькі
15. Що, на твою думку, зробило б уроки технологій цікавішими?
(Можна обрати кілька варіантів)
 - Більше практичних завдань
 - Сучасні відео, презентації
 - Робота в групах, квести
 - Змагання, конкурси
 - Можливість обирати техніку самостійно
 - Інше: _____

Оцінювання результатів анкетування

Рівень пізнавального інтересу	Кількість балів (середнє за анкету)	Характеристика
Високий	33–45 балів	Учень виявляє стійкий інтерес, позитивне ставлення до уроків, активність, творчість
Середній	20–32 бали	Учень зацікавлений у практичній роботі, іноді проявляє ініціативу, але мотивація нестійка
Низький	< 20 балів	Учень байдужий до предмета, діє формально, пізнавальна активність низька

Додаток Г
(обов'язковий)

Методика «Бесіда з учнями «Що мені цікаво?»»

Мета:

виявити рівень пізнавального інтересу учнів до предмета «Технології», визначити мотиви навчальної діяльності, особливості емоційного ставлення до занять декоративно-ужиткового мистецтва, а також ставлення до творчої праці.

Завдання бесіди:

- з'ясувати, які аспекти уроків технологій викликають найбільший інтерес;
- визначити, що мотивує учнів до активної роботи на уроках;
- виявити емоційно-ціннісне ставлення до результатів власної діяльності;
- встановити проблеми, які знижують пізнавальну активність.
- **Хід проведення бесіди**

Умови:

Бесіда проводиться у невеликих групах (5–7 учнів) або індивідуально після вивчення кількох тем модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» (наприклад, «Декупаж», «Бісероплетіння», «Квілінг», «Виготовлення ляльки-мотанки»).

Тривалість: **15–20 хвилин.**

Обстановка має бути неформальною, доброзичливою, щоб учні почувалися вільно.

Приблизний зміст бесіди

- Чи подобаються тобі уроки технологій? Чому саме? Які теми чи види робіт найбільше запам'яталися?
- Коли ти відчуваєш найбільше задоволення від роботи? Коли вдається гарно зробити виріб? Коли вчитель хвалить? Коли можеш придумати щось своє?
- Чи цікаво тобі дізнаватися про нові техніки декоративно-ужиткового мистецтва (вишивка, бісер, квілінг, декупаж, тощо)? Які техніки ти хотів(ла) б спробувати ще?
- Що для тебе важливіше: процес роботи чи кінцевий результат? Чому?
- Чи хотів(ла) би ти, щоб уроки технологій частіше містили творчі завдання або проєкти (наприклад, створення власного виробу для виставки, подарунку тощо)? Який проєкт ти хотів(ла) б зробити?
- Як ти ставишся до того, що на уроках технологій можна об'єднати мистецтво і сучасний дизайн (наприклад, створювати сучасні прикраси з традиційними елементами)?
- Чи береш ти участь у шкільних виставках, конкурсах виробів або майстер-класах? Що тобі в цьому подобається або не подобається?

- Коли завдання здається складним – ти намагаєшся розібратися самостійно чи просиш допомоги?
- Які уроки тобі здаються найцікавішими? Теоретичні, де розповідають про історію мистецтва, чи практичні, де можна створювати виріб власноруч?
- Що, на твою думку, можна змінити або додати на уроках, щоб вони стали цікавішими?

Оцінювання результатів

Рівень розвитку пізнавального інтересу	Сумарна кількість балів	Характеристика
Високий	5–6 балів	Учень активно цікавиться декоративно-ужитковим мистецтвом, прагне творчо реалізуватись, із задоволенням бере участь у практичних заняттях
Середній	3–4 бали	Учень виявляє інтерес до окремих видів діяльності, але потребує стимулювання, інтерес епізодичний
Низький	0–2 бали	Учень байдужий до предмета, не проявляє ініціативи, виконує завдання лише за інструкцією

Додаток Д
(обов'язковий)

**Узагальнені результати констатувального етапу дослідження в
експериментальній та контрольній групах**

		Високий рівень,%	Середній рівень,%	Низький рівень,%
Анкетування «Моє ставлення до уроків технологій»	ЕГ	40	40	20
	КГ	35	45	20
Методика «Бесіда з учнями «Що мені цікаво?»»	ЕГ	35	40	25
	КГ	35	35	30
Методика «Тест- опитувальник «Пізнай себе через творчість»»	ЕГ	40	35	25
	КГ	45	40	15
Методика «Спостереження за навчальною діяльністю»	ЕГ	35	30	25
	КГ	40	40	20
Методика «Аналіз результатів творчих робіт учнів»	ЕГ	30	40	30
	КГ	35	45%	20
Середнє значення	ЕГ	180	185	125
		36	37	25
Середнє значення	КГ	190	205	105
		38	41	21

Додаток Ж
(обов'язковий)

**Узагальнені результати дослідження в експериментальній та
контрольній групах після завершення формувального етапу**

		Високий рівень, %	Середній рівень, %	Низький рівень, %
Анкетування «Моє ставлення до уроків технологій»	ЕГ	60	30	0
	КГ	38	43	19
Методика «Бесіда з учнями «Що мені цікаво?»»	ЕГ	50	38	12
	КГ	36	44	20
Методика «Тест- опитувальник «Пізнай себе через творчість»»	ЕГ	57	33	10
	КГ	40	45	15
Методика «Спостереження за навчальною діяльністю»	ЕГ	55	35	10
	КГ	38	44	18
Методика «Аналіз результатів творчих робіт учнів»	ЕГ	52	38	10
	КГ	27	43	20
Середнє значення	ЕГ	274	185	125
		54,8	37	25
Середнє значення	КГ	179	205	105
		35,8	41	21